Percy Bysshe Shelley

Beatrice Cenci

– tragedie i fem akter –

Percy Bysshe Shelley

Beatrice Cenci

Tragedie i fem akter

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Percy Bysshe Shelley: *Beatrice Cenci* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Percy Bysshe Shelley: *Beatrice Cenci* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

BY NC SA

Forord af Georg Brandes

Digteren Percy Bysshe Shelley (1792 – 1822), der døde ung og upåskønnet, men som efter sin død i og udenfor sit fædreland er blevet anerkendt som Englands største lyriker og den yngre engelske digterskoles stifter, havde de virkeligt store menneskers kendemærke: han forenede karakterens renhed og skønhed med et rigt sprudlende geni.

Af temperament var han mimoseagtigt sensibel, og hans modtagelighed for naturindtryk ytrede sig i overordentlig evne til digterisk gengivelse af naturens liv. Hans væsen var lutter nerve og bragtes stadig til at vibrere snart af medlidenhed med iagttaget eller anet forurettelse, snart af begejstring for bedrifter, der trodsede og tilintetgjorde voldsmagt. Grundlidenskaben i hans sind var endelig en reformatorisk drift. Omtrent som den noget senere norske digter Wergeland, der gentager den Shelley'ske digtertype i grovere former og med langt fattigere kunst, men med lige så rent et åndspræg, betragtede han sig som en født forkynder og forfægter af ideer, en sandhedens apostel, hvis kald det var at omforme sine samtidiges livsopfatning; dette kald dannede så at sige det flodleje, i hvilket hans evigt strømmende væld af poetiske melodier flød; men vældet var så rigt, at det bestandigt gik over sine bredder.

Shelley hører til fantasiens martyrer. Hans fine og skrøbelige legeme formåede næppe at bære hans eksalterede indbildningskraft; digtersynerne kunne stige til hallucinationer og undertiden levne uvished om det oplevede var en virkelighed

eller et blændværk. Men han var modig som nogen viljens helt, sanddru og tankeklar som nogen nok så streng og fantasiløs discipel af Spinoza. Hans liv mellem fattige og lidende minder ved sine opofrelser om den hellige Franciscus af Assisis, kun at den moderne digters ideal ikke som den middelalderlige helgens var askese men menneskevelfærd. Hans liv var ikke frit for misgreb, såvel personlige som teoretiske. Han bødede for de personlige misgreb, og bødede på de teoretiske, hvor han kunne. Men han skiftede aldrig overbevisning eller fane. Han havde fra sin første ungdom af svoret en Hannibals-ed, som han holdt, idet han viede sig til talsmand for de store og lyse frihedstanker, som det 18. århundrede havde bragt til verden og det 19. rustet med nye våben. Denne lysets hærskare blev han tro. Rundt om ham faldt de andre engelske skribenter fra, de, der ligesom han havde hævet deres stemmer for den intellektuelle og politiske frihed. Southey, Wordsworth, Coleridge o.a. kappedes, så snart begejstringens år var omme og klogskabens kom, om at foretage det omslag, med hvilket man slår sin egen ungdoms idealer i ansigtet. Han hørte ikke til denne type af ånder; der findes ingen anden forskel mellem hans ynglingeårs og hans mandsalders ideer end den, som enhver udvikling medfører: fastere begrænsning og modnere form.

Shelleys svage helbred i forening med hans trang til altid at leve i fri luft, vanskeliggjorde ham opholdet i England. Men snart blev opholdet der ham umuligt. Efter at lordkansleren i året 1817 på grund af de teoretiske og praktiske principper, til hvilke Shelley bekendte sig, havde fradømt ham retten til at opdrage sine børn af første ægteskab, forlod han i angst for, at

også hans sidste barn skulle blive ham berøvet, England i den hensigt ikke mere at vende hjem. Han rejste først til Schweiz og tilbragte dernæst sit digterlivs frugtbareste dage i Italien, hvor han ved et ulykkestilfælde under en sejltur fandt sin død, ikke 30 år gammel.

Indtil Shelleys 27. år er hans værker af så æterisk og rent lyrisk natur, at de næsten synes frembragt af en luftånd, en Shakespearesk Ariel som den i "*Stormen*". Hans mindre poesier er en art Schubert'ske melodier, henrivende ved finfølelse og berusende ved velklang. Hvert mindste digtfragment, der er os levnet, er en skat; et brudstykke af et Shelley'sk digt giver én lige så meget at drømme om, som en aforisme af Goethe giver én at tænke over. De større digte er naturskuespil med verdensaltet til scene, revolutionære opråb, guldaldersfantasier, harmfulde skildringer af de godes ulykkeslod i denne verden, blandede med udbrud af håbefuld sejrsvished, alt sammen udtryk for en brændende menneskekærlighed, der har sit udspring i kærligheden til alle naturvæsener og som udmunder i kærligheden til frihed. Kun hos nogle få af de allerstørste digtere finder man en sådan flydende strøm af fantasiens guld uden et eneste glimmerkorn. Her er meget vid, men intet glimt af esprit, megen skønhed og ikke ét skønhedsmiddel. Der gives næppe noget poetisk geni, der har haft mindre af et poetisk eller poetisk-retorisk talent end Shelley. Ingensteds finder man i den moderne tid, såvidt mig bekendt, i en digterånd mere lys og mindre glans; ingensteds et poetisk marmor af renere masse.

I året 1819 forlod Shelley uforudset sin luftige drømmeverden for at give sig i kast med historie og virkelighed. Han prøvede

for første gang at forme individuelle karakterer og at bygge et drama på et virkelighedsgrundlag, og resultatet af dette første forsøg blev tragedien "*The Cenci*", i hvilken poesiens Ariel har rettet sit uforfærdede blik på Caliban selv. Et mørkt og sorgfuldt resultat, vil mangen sige; et afskrækkende uhyggeligt, ville andre tilføje. Mig synes tragediens eneste væsentlige svaghed at bero på den ufuldstændige gennemsigtighed af den gamle Cencis i England så beundrede karakter. Jeg mener ikke, at den er usand, men den er i ethvert tilfælde ikke overbevisende sand og det af den grund, at sømmelighedshensyn gjorde skildringen af den urene lidenskabs opståen og vækst umulig. Til gengæld er Beatrices karakter en landsmand af Shakespeare værdig.

Et stykke med så rædselsfuldt et emne må nødvendigvis gøre et rystende og forsåvidt pinefuldt indtryk på læserens sind; men denne omstændighed synes mig ikke at forringe dets digteriske værdi. Mod det umiddelbare pinefulde indtryk kan det naturligvis ikke falde mig ind at ville argumentere, men vel kunne der indvendes et og andet mod en ugunstig dom om stykket, der ville tage sit udgangspunkt i dets mod den såkaldte poetiske retfærdighed stridende slutning. Det er ganske vist heldigt og smukt, hvis vi i et sørgespils sidste scene kan høre den nye tids Fortinbras rykke ind med klirrende våben. Men ikke i alle tragedier er dette muligt eller sandt. I dette drama foregår forsoningen i finere og mildere form ved Beatrice Cencis rolige fattethed i sin skæbne.

Men jeg forudser, at en og anden læser halvt ufrivilligt vil stemple stykket med det upopulære modeord "pessimistisk".

Der gives to meget forskellige arter af pessimisme. Den ene er af rent metafysisk art: den lærer, at tilværelsen som sådan er slet og at livet er et onde; den opkaster og besvarer sådanne spørgsmål som: om summen af smerte her på jorden ikke er større end den af lyst, den opstiller sådanne sætninger som den temmelig tomme og ubrugelige, at ikke-væren er bedre end væren.

Med denne pessimisme har Shelley absolut intet at gøre. Han er håbets sanger og skimter altid i det fjerne et Eldorados fortryllede øer.

Den anden pessimisme er af rent moralsk beskaffenhed. Den er kun sorgen og harmen over al den uret, der kan sættes igennem på jorden. Den peger, som Shelley her, på den mest oprørende ugerning og siger simpelt: sligt er muligt, sligt kan ske. Den forkynder ikke, at verden er slet, men den konstaterer hvad siethed der kan findes i verden. Den lærer ikke, at menneskene er ulve, men den udtaler, hvorledes det går den ulykkelige, der ubevæbnet eller utilstrækkeligt bevæbnet falder i menneske-ulvenes vold. Dette drama er digtet om et liv, i hvilket fadermord blev nødværge og om en død, i hvilken den retslige straf var den højeste uret. Men noget er der, som her rager op over uret og ugerning. Det er stykkets unge heltinde. Hendes blufærdighed har besmittet hende med et mord, hendes instinktmæssige kærlighed til livet og stolte kærlighed til æren besmitter hende med en løgn; men hendes væsens højhed renser hende. Hun vokser med sin handling og med sin skæbne og vokser sig til sidst så stor, så meget større end sin skæbne, at hendes sjæleskønhed skygger over det rædselsfulde

og hæslige i den. Det sidste indtryk er det af hendes genvinden af sig selv som sanddru og ren. –

Det danske publikum vil sikkert vise mig den retfærdighed, ikke at tillægge mig en formodning om, at nogle linjer af mig foran en bog skulle kunne fremme dets købelyst. Det er oversætteren og forlæggeren af Shelleys drama, som har ment, at et par indledningsord som disse var egnede til at henlede læseverdenens opmærksomhed derpå, og som en trofast beundrer af Shelley har jeg ikke villet unddrage foretagendet en medvirkning, man anså for nødvendig.

Berlin, d. 29. marts 1878.

Georg Brandes.

Forfatterens fortale.

På min rejse i Italien lærte jeg et manuskript at kende, som var afskrevet efter dokumenter i paladset Cenci i Rom og indeholdt en detaljeret beretning om de rædsler, som endte med tilintetgørelsen af en af de fornemste og rigeste familier i hin by, under Clemens VIII's pavedømme i året 1599. Historien fortæller om, hvorledes en gammel mand, efter at have tilbragt sit liv i udsvævelse og ondskab, til sidst fattede et uforsonligt had til sine børn, et had, som imod den ene datter viste sig i form af en blodskændersk lidenskab, og som desuden forværredes ved alle mulige grusomme og voldsomme gerninger. Denne datter sammensvor sig, efter lange og frugtesløse forsøg på at slippe for, hvad hun anså for en besmittelse både af legeme og sjæl, med sin stedmoder og broder om at myrde deres fælles tyran. Den unge pige, som blev drevet til denne frygtelige dåd af en tilskyndelse, der var mægtigere end dens rædsel, var øjensynlig et i højeste grad mildt og elskværdigt væsen; en skabning, der var skabt til pryd og beundring, og hun blev således, tvunget af omstændighederne og sine anskuelser, drevet bort fra sin natur. Gerningen blev snart opdaget, og til trods for de alvorligste bønner, som af de fornemste personer i Rom rettedes til paven, blev forbryderne henrettede. Mens den gamle mand levede, havde han gentagne gange, – for en pris af hundrede tusinde engelske kroner købt sig tilgivelse af paven for forbrydelser, der var så forfærdelige, at man end ikke kan nævne dem; hans ofres død kan derfor næppe tilskrives

kærlighed til retfærdigheden. Blandt andre bevæggrunde til strenghed, følte paven sandsynligvis, at den, der dræbte grev Cenci, berøvede hans skatkammer en sikker og rigelig indtægtskilde [Note 1)]. Når en slig historie fortælles således, at den for læseren fremstiller alle følelser hos de personer, som engang optrådte i den, deres håb og frygt, deres tillid og mistanke, deres forskellige interesser, lidenskaber og meninger, deres virken på og med hinanden, mens de dog alle var forenede til et skrækkeligt mål – da ville den være som et lys, der opklarer nogle af de mørkeste og lønligste dybder i menneskehjertet.

Ved min ankomst til Rom fandt jeg, at historien om Beatrice Cenci var et emne, som ikke kunne omtales i italiensk selskab uden at vække en dyb og vedvarende interesse, og at selskabet altid var tilbøjeligt til en romantisk medfølelse for hendes lidelser og en lidenskabelig undskyldning for den rædsomme dåd, til hvilken disse lidelser drev hende, som nu i to århundreder har været støv. Alle samfundsklasser kendte omridsene af denne historie og tog del i den overvældende interesse, som den synes at have magt til at vække i det menneskelige hjerte. Jeg havde en kopi af Guidos maleri af Beatrice, som er opbevaret i Palazzo Colonna [Note 2)], og min tjener genkendte straks billedet af "La Cenci".

Den nationale og almindelige interesse, som denne historie frembringer og har frembragt i to århundreder, og det hos alle samfundsklasser i en stor by, hvor indbildningskraften altid holdes vågen og i virksomhed, bragte mig først på den tanke, at den var egnet til dramatisk behandling. Det er i sandhed en tragedie, som, på grund af sin evne til at vække og vedligeholde

menneskenes sympati, allerede har fundet billigelse og bifald. Efter min formening stod der intet tilbage uden dette: at lempe dens sprog og handling således efter mine landsmænds fatteevne, at den fik et hjem i deres hjerter. De dybeste og mest ophøjede tragiske værker: Kong Lear og de to skuespil, i hvilke historien om Ødipus fortælles, var sagn, som allerede eksisterede i traditionen, som folket troede på og interesserede sig for, førend Shakespeare og Sofokles vakte medfølelse for dem hos alle efterfølgende generationer. – Beatrice Cencis historie er i sandhed i højeste grad forfærdelig og gruopvækkende, enhver tør fremstilling af den på scenen ville være utålelig. Den, der vil behandle et sådant emne, må forøge begivenhedernes ideale og formindske deres virkelige rædsel, så at glæden over den poesi, som findes i disse stormfulde lidelser og forbrydelser, kan formilde den smerte, der opstår ved betragtningen af den moralske fordærvelse, af hvilken de har deres udspring. Heller intet må forsøges, som kan lade fremstillingen tjene til, hvad man i almindelighed kalder, et moralsk øjemed. Det højeste moralske øjemed, der tilsigtes i den højeste art af dramaet, består i at lade det menneskelige hjerte lære sig selv at kende ved sine sympatier og antipatier. Mennesket er vist, retfærdigt, oprigtigt, tolerant og godt i forhold til den grad, i hvilken det er i besiddelse af denne kundskab. Hvis dogmer kunne udrette mere, så er det godt, men dramaet er ikke det passende sted til at fremtvinge dem. Utvivlsomt kan ingen faktisk vanæres ved en andens handling, og den rigtige gengældelse for de groveste fornærmelser er godhed og mildhed og den beslutning ved fred og kærlighed at omvende ham, som har krænket os, fra hans mørke

lidenskaber. Hævn og gengældelse er forfærdelige vildfarelser. Hvis Beatrice havde tænkt således, ville hun have været visere og bedre, men hun ville aldrig have været en tragisk karakter. En dramatisk behandling af hendes historie ville i så tilfælde kun have interesseret få, og disses interesse ville ikke finde nogen sympati hos den største del af deres omgivelser. Det er i den hvileløse og sønderlemmede kasuistik, med hvilken menneskene søger at retfærdiggøre Beatrice, mens de dog føler, at hun har gjort noget, som trænger til retfærdiggørelse, det er i den overtroiske rædsel, med hvilken de betragter såvel hendes lidelser som hendes hævn, at den dramatiske karakter af hendes gerning og hendes lidelser består.

Jeg har bestræbt mig for så nær som muligt at fremstille karaktererne, som de sandsynligvis var, og har søgt at undgå den fejl: at lade dem handle efter min egen opfattelse af ret eller uret, sandhed eller løgn, for derved ville jeg jo kun bag et tyndt slør have forvandlet navne og handlinger fra det sekstende århundrede til kolde personifikationer af min egen sjæl. De er fremstillet som katolikker, og som katolikker med dyb religiøs farve. For en protestantisk opfattelse vil der være noget unaturligt i den alvorlige og stadige følelse af forholdet imellem Gud og mennesket, som er gennemgående i tragedien om familien Cenci. Den vil især studse ved forbindelsen af en fast troende overbevisning om den herskende religions sandhed med en kold og bestemt fremturen i en uhyre brøde. Men religionen i Italien er ikke, som i protestantiske lande, en kappe, der bæres på bestemte dage, eller et pas, som de, der ikke ønsker at blive forhånet, bærer hos sig, så de kan fremvise det, eller en mørk lidenskab efter at gennemtrænge vort væsens

uigennemtrængelige hemmeligheder, som forfærder sin besidder ved at vise mørket i den afgrund, til hvis rand den har ført ham. Religionen findes så at sige i en italiensk katoliks sjæl sammen med en tro på det, om hvilket alle mennesker har den sikreste kundskab; den er indvævet i hele livsvirksomheden. Den er tilbedelse, tro, underkastelse, bod, blind beundring; ingen regel for moralsk opførsel. Den står ikke i nogen nødvendig forbindelse med nogen som helst dyd. Den afskyeligste skurk kan være streng ortodoks, og kan, uden at vække forargelse hos den herskende tro, tilstå, at han er det. Religionen gennemtrænger i højeste grad hele samfundslegemet og er, idet den retter sig efter det sind, i hvilket den bor, en lidenskab, en overbevisning, en undskyldning, en tilflugt, aldrig en hindring. Cenci selv byggede i sin slotsgård et kapel, som han helligede apostlen Thomas, og bestemte, at der skulle holdes messer for hans sjæls fred. I fjerde akts første scene er det således Lucretias hensigt, idet hun udsætter sig for følgerne af en trætte med Cenci efter at have givet ham sovemidlet, ved en opdigtet fortælling at få ham til at skrifte, før han dør, hvilket hos katolikkerne anses for en betingelse for frelse, og hun opgiver kun sit forsæt, da hun mærker, at hun, hvis hun vedbliver at holde fast ved det, vil udsætte Beatrice for nye voldsgerninger.

Jeg har, medens jeg skrev dette skuespil, omhyggeligt undgået at indføre hvad man i almindelighed kalder poetiske fraser, og jeg tror, at man næppe vil finde noget særskilt stående billede eller en eneste isoleret beskrivelse, medmindre man ville anse Beatrices beskrivelse af den kløft, der var bestemt til hendes faders mord, for at være af den art [Note 3)]. I et

dramatisk værk bør fantasien og lidenskaben gennemtrænge hinanden, idet den første kun skal anvendes til den fulde udvikling og illustration af den sidste. Fantasien er som den udødelige gud, der skal blive til kød for at forløse den dødelige lidenskab. Således kan de fjerneste og de allernærmeste billeder i lige grad tjene til dramatiske øjemed, når de bliver anvendt til illustration af stærke følelser, som hæver, hvad der er lavt, og bringer det ophøjede ned til opfattelsens synskreds, idet de kaster deres egen storheds skygge over alt. I andre henseender har jeg skrevet mindre omhyggeligt; det vil sige: uden et alt for kræsent og lærd valg af ord. I denne henseende er jeg ganske enig med hine moderne kritikere, som påstår, at man, for at vinde menneskenes fulde sympati, må bruge det sprog, med hvilket menneskene er fortrolige, og at studiet af vore store forfædre, de gamle engelske digtere, burde opmuntre os til at gøre for vor egen tidsalder, hvad de har gjort for deres. Men det må være almindelige menneskers virkelige sprog, og ikke den særegne klasses, til hvilken forfatteren tilfældigvis hører. Så meget om hvad jeg har forsøgt; man behøver ikke at forsikre mig om, at det er et ganske andet spørgsmål, om jeg har været heldig, i særdeleshed da min opmærksomhed først for nylig er blevet rettet på studiet af dramatisk litteratur.

Mens jeg var i Rom, bestræbte jeg mig for at undersøge de minder om denne historie, som er tilgængelige for en fremmed. Beatrices portræt i Palazzo Colonna er et i høj grad beundringsværdigt kunstværk; det blev malet af Guido under hendes fangenskab. Men det er mest interessant som en tro fremstilling af et af de yndigste af naturens mesterværker. Der er en fast sindsro i hendes blege træk, hendes sjæl synes

bedrøvet og nedslået; dog bliver den således udtrykte fortvivlelse gjort lysere ved den milde tålmodighed. Hendes hoved er indhyllet i et hvidt draperi, af hvis folder hendes gyldne lokker smutter ud og falder ned om halsen. Hendes ansigtsform er overordentlig fin. Øjenbrynene er tydelige og buede, læberne har et vedvarende udtryk af fantasi og følelse, som lidelsen ikke har undertrykket, og selve døden synes næppe at ville kunne udslette det. Panden er høj og klar, øjnene, som siges at have udmærket sig ved deres livlighed, er svulne af gråd og uden glans, men har en yndig blidhed og renhed. I hele udtrykket er der noget simpelt og værdigt, som, forenet med den henrivende ynde og dybe sorg, er usigelig rørende. Beatrice Cenci synes at have været en af de sjældne personligheder, i hvilke energi og mildhed bor sammen uden at tilintetgøre hinanden; hendes natur var simpel og dyb. De forbrydelser og ulykker, i hvilke hun deltog handlende og lidende, er som en maske og klædning, hvilke omstændighederne iførte hende til hendes optræden på verdens scene.

Paladset Cenci er af stor udstrækning, og skønt det til dels er moderniseret, er der dog endnu en stor og mørk bygningsmasse af feudal arkitektur tilbage i den samme tilstand som under de skrækkelige scener, der behandles i denne tragedie. Paladset ligger i et afsides hjørne af Rom, nær ved jødekvarteret, og fra de øverste vinduer ser man Palatinerbjergets uhyre ruiner, halvt skjulte under deres rige overflødighed af træer. I den ene del af paladset er der en gård (måske den, i hvilken Cenci byggede kapellet for St. Thomas) omgivet af granitsøjler, smykket med kunstnerisk skønne friser, og efter gammel italiensk skik bygget med den ene balkon over

den anden af gennembrudt arbejde. En af paladsets porte, dannet af uhyre stene, som igennem en mørk og høj gang fører ind i dunkle, underjordiske kamre, gjorde i særdeleshed indtryk på mig.

Om slottet Petrella kunne jeg ikke få nogen anden oplysning end den, der findes i manuskriptet.

Oversætterens forbemærkning

Stykkets navn er i originalen "*The Cenci*". Da fuldt så meget taler for, at Shelley hermed har ment det italienske "La Cenci", på dansk "Cenci'en", som for den måske almindeligere fortolkning: at han har villet kalde sin tragedie "Cenci'erne", har jeg ikke betænkt mig på at kalde den "Beatrice Cenci", hvilket i alt fald klinger bedre end "Familien Cenci" eller lignende. I førstnævnte fortolkning er jeg blevet bestyrket ved at læse forfatterens fortale.

Johannes Magnussen.

Beatrice Cenci

Personer

Grev Francesco Cenci.
Bernardo, hans søn
Giacomo, hans søn
Kardinal Camillo.
Orsino, en prælat.
Savella, pavens legat.
Olimpio, en morder
Marzio, en morder
Andrea, Cencis tjener.
Lucretia, Cencis hustru, hans børns stedmoder
Beatrice, hans datter.
Adelsmænd, dommere, vagt, tjenere.

Scenen er hyppigst i Rom; i fjerde Akt på Petrella, et slot i de apuliske Apenniner.

Tid: *Under Clemens VIII's pavedømme.*

Første akt

Første scene

Et værelse i Cencis palads.

Grev **Cenci** *og kardinal* **Camillo** *træder ind.*

Camillo.

Neddysses skal den mordsag, hvis du vil
aftræde til Hans Hellighed dit len,
som ligger hist ved Monte Pincios fod.
Jeg opbød hele min veltalenhed
og magt, før jeg til dette punkt ham bragte:
Du, sagde han, med guld dig købte fri
for straf, men denne strafløshed var farlig,
forbrydelser som dine ville vistnok,
gentagne oftere, berige kirken;
når de på denne vis blev stadig soned'.
Fra Helvede en sjæl blev udløst, som
fo'r vild, men kunne angre end og leve;
Men – pavestolens glans og interesse
ej tåle kan, den gøres til et torv,
hvor strafløshed for skændselsdåd du køber,
som knap for mængdens blik du søger skjule.

Cenci.

Min tredje ejendom – nu lad den gå!
Ja, jeg har hørt, en brodersøn af paven

har sendt sin arkitekt at se på jorden,
idet han tænkte på at bygge sig
en villa i min vingård, næste gang
jeg sluttede en handel med hans onkel;
jeg tænkte ej, han skulle så mig narre.
Fra nu skal intet vidne, selv ej lyset
se, hvad hin slave trued med at røbe,
som fik sin strube fyldt med støv til gengæld.
Den dåd, han så, betaltes netop med
hans usle liv – Og nu! – Ha, hvor jeg harmes!
"Udløst fra Helved" mig! Så gid da Satan
må løse deres sjæle ud fra Himlen!
Jeg tvivler ikke om, at pave Clemens,
hans frænder og hans fromme venner bede
til hver en helgen og apostlen Petrus,
at jeg for deres skyld må længe nyde
sundhed og styrke, vellyst, mange dage,
i hvilke jeg kan øve gerninger,
som skaffer dem en indtægt. – Men tilbage
er meget, hvortil ej de have adkomst.

Camillo.

Tilbage, o grev Cenci, er så meget,
at du kan føre end et ærligt liv,
kan dig forsone med dit eget hjerte,
med Gud og med den verden, som du krænked'.
Forfærdelig er vellyst, blodig dåd,
når synderen er snehvid og ærværdig! –
i kreds af dine børn du sad vel nu,
ifald du blikke ej at møde frygted',

i hvilke skam og skændsel selv du skrev.
Hvor er din hustru, hvor din milde datter?
Hun har jo i sit blik en tryllekraft,
så alt hun skuer, bliver skønt og glad;
kanské det blik kan dræbe Djævlen i dig!
Hvi færdes aldrig hun i andet selskab,
end i sin lidelses, den sælsom stumme?
Grev Cenci, tal med mig, jeg er din ven,
jeg så din vilde, mørke ungdom flyve;
brat som et meteor jeg så' den løbe
sin løbebane, slet den var og fræk.
Men ej som dette den svandt hen, jeg så'
forfærdelig og angerløs din manddom;
og nu jeg ser dig som vanæret olding
med tusinde forbrydelser belæsset,
som ej du angrer – dog jeg håbed' end,
du ville dig forbedre, – med det håb
har jeg dit liv nu trende gange frelst.

Cenci.

Hvorfor Aldobrandini skylder dig
mit len ved Monte Pincio. – kardinal!
Jeg beder, husk fra nu af kun én ting,
og da med mindre tvang vi kunne tale:
En mand min hustru og min datter nævned',
du ved, han hyppigt sås her i mit hus;
den næste dag *hans* hustru og hans datter
mig spurgte, hvor han var, og jeg – jeg smiled'
jeg tænker, de har aldrig set ham mér.

Camillo.

Forbandede! Tag dig i agt!

Cenci.

For dig?
Hvor ørkesløst! Vi kender da hinanden!
Forbryder kalder menneskene mig;
de ser, jeg følger mine sansers drift,
jeg hævder ret dertil med magt og list;
mit sindelag er kendt. Med dig jeg gerne
vil tale om det, thi med dig jeg taler
som med mit eget fuldt bevidste Jeg.
Du foregiver, du mig halvt omvendte!
Forfængelighed binder nok din tunge,
ifald ej frygt; jeg tænker vel de begge.
I sanselighed svælger alle mænd,
ved hævnen glædes alle, og de fleste
vil juble over pinsler, som de aldrig
kan føle selv, idet med andres smerte
de smigrer deres egen skjulte fred.
Jeg har ej anden fryd. Jeg elsker skuet
af andres bitre kval, jeg føler vellyst
ved andres smerte, når jeg selv har fred.
Jeg kender ej samvittighedens stemme
og ingen frygt, som skræmmer andre mænd.
Sligt sind behersker mig, og indtil nu
hvert indfald, som en snedig fantasi
med herlig farve maler til et billed,
som den det ønsker (og den maler intet,
som ej forfærde ville folk som dig)

er kun naturlig føde for mig; hvile
forbandet være, indtil det er fuldendt.

Camillo.
Men føler du dig ikke højst elendig?

Cenci.
Elendig? Nej! Hvorfor? Jeg er hvad Eders
skriftkloge ville kalde: højst forhærdet.
De er det, når de uden skam forhåner
på denne måde slig en særlig smag.
Vel var jeg mere lykkelig end nu,
dengang min manddom hjalp mig at fuldføre
det, som jeg havde udtænkt, og da vellyst
var sødere end hævn, dog nu – nu svinder
opfindsomheden, ja – man bliver gammel!
Men alt jeg ville gøre, hvis for mig
tilbage blev en gerning at udøve,
hvis rædsel kunne skærpe min, ja selv
en endnu mere lunken appetit.
Da jeg var ung, da tænkte jeg kun på
fornøjelse, jeg levede af honning.
Men ved Sankt Thomas! Mænd kan ikke leve
som bier – jeg blev træt; dog før jeg såred'
en fjende, hørte hans, hans ungers jamren
og skrig, jeg aned' ej at anden fryd
der var på jorden; nu mig lader kold,
hvad før mig glæded'. Nu jeg heller ser
på kval, som rædselen kun dårligt skjuler,
de stive øjne, blege læbers skælven,

som siger mig, at Christi blodige sved
var ej så bitter som de bitre tårer,
som sjælen græder i det pinte legem'.
Jeg dræber sjældent kroppen, den bevarer,
lig fængselsmure, sjælen i min magt,
og angst jeg giver den som næring, frygt
for stadig kval.

Camillo.

Selv Helved's værste djævel,
beruset af sin brøde, talte aldrig
så til sig selv, som du har talt til mig.
Jeg takker Gud, at jeg kan ikke tro dig.

*(**Andrea** træder ind.)*

Andrea.

En herre, kommet hid fra Salamanca,
sig lader melde.

Cenci.

Bed ham at vente i den store sal.

*(**Andrea** går)*

Camillo.

Nu farvel, jeg går,
vil bede Gud, at ej hans ånd dig svigter
for dine falske, ryggesløse ord.

(Han går.)

Cenci.

Min tredje ejendom! Ja – jeg må spare
lidt mere, hvis jeg ikke vil, at guldet,
oldingens sværd, fra visne hånd mig falder.
I går befaled' paven mig en sum
at give til de to forhadte sønner,
som jeg har sendt fra Rom til Salamanca,
med håb at rejsen ville bringe død!
Bernardo og min hustru kunne ej,
hvis døde og forbandede de vare,
få værre skæbne – og nu Beatrice –

(Ser sig mistænksomt om)

man kan vist ikke lytte ved den dør.
Men hvis man kunne? Tale ej behøves,
skønt hjertet triumferer just i ord.
O, du dødsstille luft, som ej skal høre,
hvad nu jeg tænker; stene, I, som jeg
betræder, når jeg går til hendes kammer,
lad Eders genlyd tale om min gang,
den bydende, som spotter hver forundring,
men om min hensigt ej! Andrea!

Andrea.

Herre!

Cenci.

Bed Beatrice vente i sit kammer
i aften – nej, ved midnat – og alene.

Anden scene

En have i Cencis palads.

***Beatrice** og **Orsino** træder ind, samtalende.*

Beatrice.

Besmyk ej sandheden;
Orsino, kan du ikke huske mere,
hvor sidst vi taltes ved? O, stedet ser du
fra hin cypres. – To lange år svandt hen,
fra dengang i april ved midjenat,
da månen på Palatiums ruiner
sit sølvlys kasted', (ved du, det var der?)
jeg tilstod dig min hemmelige hu.

Orsino.

Du sagde, du mig elsked' ...

Beatrice.

Du er præst,
Tal ej om kærlighed.

Orsino.

Jeg kan jo få
dispensation til ægteskab af paven.
Ja præst, men tror du ej, at dog dit billed
mig følger, når jeg våger og i drømme,
som jægeren et stakkels såret dyr.

Beatrice.

Som jeg har sagt, tal ej om kærlighed;

fik du dispensation, jeg har det ej.
Mit skrækkelige hjem jeg ej forlader,
mens min Bernardo og den blide kvinde,
jeg skylder liv og disse fromme tanker,
må lide, hvad jeg kraft har til at dele.
Orsino, ak! den kærlighed, som fordum
for dig jeg følte, blev til bitter smerte,
ungdommelig vor overenskomst var;
du brød den først ved at aflægge løfter,
som paven ej kan løse. Dog endnu
jeg elsker dig, men helligt, som en søster,
jeg elskov føler, som en ånd det kunne,
og kølig troskab jeg tilsværger dig.
Måské det godt er, at jeg ej dig ægter;
du ofte har en snu, tvetydig måde,
som ej mig huer – jeg elendige!
Hvad skal jeg gøre? – selv nu ser du på mig,
som var du ej min ven, som om du mærked',
jeg tænkte så, – og nu dit falske smil
mig synes sige, at jeg med min mistro,
som er retfærdig, gør dig skændig uret.
Ak nej! tilgiv mig! Sorgen jo bevirker,
jeg synes mere hård, end min natur
mig ellers ville gøre. O, jeg har
en vægt af sørgelige, tunge tanker
at bære, og de varsler, ak, men hvad
kan de vel varsle, som er endnu værre
end hvad jeg lider?

Orsino.

Alt vil nok gå godt.
Dit bønskrift er vel færdigt? – Beatrice,
min iver for at tjene dig, du kender;
tvivl ej, jeg bruger jo min største kløgt,
så paven låner øre til din klage.

Beatrice.

Din iver for at tjene mig! Ak Gud!
Du er så kold! Din største kløgt – men tal
dog blot et ord. *(Afsides:)* Ak Gud! Hvor jeg dog er
en svag og ensom kvinde! Her jeg står
og kævles med en ven, den eneste
jeg har. *(Til **Orsino**:)* Hør, ved du, at min fader giver
en fest i aften? Han fra Salamanca
har spurgt godt nyt fra mine kære brødre.
Med dette ydre skin af kærlighed
sit indre had den frække hykler håner;
thi hellere han fejred' deres død,
som jeg har hørt ham bede om på knæ.
O Gud! at jeg har fået slig en fader!
Men svære forberedelser er trufne,
og hele slægten Cenci her vil møde
og alle første adelsmænd i Rom;
og nys han bød mig og min blege moder
at pryde os med festlig højtidsdragt.
Den stakkels kvinde! ak, hun venter jo
en lykkelig forandring i hans vilde
og mørke ånd – men jeg, jeg venter ingen.
Ved bordet vil jeg give dig mit bønskrift,

til da farvel!

Orsino.

Farvel!

(***Beatrice** går.*)

Jeg ved, at paven
vil aldrig løse mig fra præsteløftet,
hvis ej han løser mig fra mangen indtægt
af rige kirkegodser. – Beatrice!
Jeg vinder dig vel for et bedre køb!
Og han skal ikke læse hendes bønskrift,
veltalenheden kunne jo ham røre,
han hende vel, som fordum hendes søster,
en fjern og fattig slægtning gav tilægte,
og derved mig berøvede alt håb.
Og nu de smerter, hendes fader volder!
I dette er vel overdrivelse.
Oldingen stædig er, vil ha'e sin vilje.
Sæt, at en mand har myrdet sin vassal
og lever frit og elsker vin og kvinder
og kommer gnaven til et kedsomt hjem,
hvor han irettesætter børn og hustru.
Det kalder døtre, koner: Tyranni.
Hvis min samvittighed ej større synd
må bære, end hvad nu de lider ved
min elskovs list, jeg være skal tilfreds.
Hun skal ej slippe ud af dette net!
Og dog! jeg frygter hendes skarpe ånd,
og hellig frygt indgyder hendes blik,

hvis stråler sønderlemmer mig, så hver
en nerve ses, så hjælpeløs jeg står
og rødmer over mine skjulte tanker.
O nej, hun er så venneløs en pige,
jeg er det håb, hvortil hun klynger sig,
jeg var en dåre, hvis hun undslap mig,
det var, som om en panter ville blive
skrækslagen af en antilopes øjne.

Tredje scene

En pragtfuld sal i Cencis palads. – Banket.

Cenci, Lucretia, Beatrice, Orsino, Camillo, adelsmænd.

Cenci.

Velkommen, slægt og venner, vær velkommen
I fyrster, kardinaler, kirkens støtter.
Vor fest den hædres højt ved eders komme!
For længe leved' jeg som eremit.
Da jeg ej sås ved eders glade møder,
er onde rygter blevet udspredt om mig.
Dog håber jeg, I, mine ædle venner,
når I har taget del i denne fest
og hørt den fromme grund, hvorfor den gives,
og når vi et par glas har drukket sammen,
vil mene: jeg, som I, er kød og blod,
vel syndig, thi så gjorde Adam alle,
men dog blødhjertet, mild, medlidende.

Første gæst.

For let i sandhed synes I om hjertet,
for livlig og selskabelig en mand,
til hine gerninger at kunne øve,
som rygtet jo har hæftet til jert navn.

(Til sin ledsager:)

Slig glæde, åben fryd jeg aldrig så
i noget øje!

Anden gæst.

En begivenhed,
som volder glæde, du med os vil dele,
har ført os hid, lad os den høre, greve!

Cenci.

Det er i sandhed en begivenhed,
som volder glæde, når en kærlig fader
med faderhjerte sender op en bøn
fra denne jord til Altets store fader;
såvel når han sig lægger til at sove,
som og når han står op, når han har drømt det;
en bøn, én attrå og ét håb, at han
opfylde vil et ønske for hans sønner,
det eneste, som han for dem forlanger –
og pludselig hans håb er overstrålet
i sin opfyldelse, sig, skal han ej
med jubel byde venner til sin fest,
påbyrde deres kærlighed at smykke
hans muntre lag. Vis denne ære mig;

thi jeg, jeg er jo netop slig en fader!

Beatrice *(til **Lucretia**)*.
O Gud! hvor skrækkeligt, et rædsomt onde
har mine brødre ramt.

Lucretia.
Frygt ej, mit barn,
for åbent taler han!

Beatrice.
Mit blod er is.
Jeg frygter denne latter om hans øje,
som rynker huden lige op til håret.

Cenci.
Her er breve, bragt fra Salamanca,
læs, Beatrice, for din moder dem.
O Gud, jeg takker dig, thi du har udført
ad uransagelige veje, hvad
så brændende jeg ønsked', i én nat.
Thi mine trodsige, oprørske sønner
er døde! døde! – Ja! Hvi standser glæden?
I hører ej, jeg siger: de er døde!
Ej mere de behøver føde, klæder;
min sidste udgift for dem var de kærter,
som lyste på den sidste mørke vej,
de nys betrådte. Paven vil vel ej,
jeg skal ernære dem i deres kister!
Fryd jer med mig, mit hjerte jubler glad!

*(**Lucretia** synker om, halvt besvimende, **Beatrice** understøtter hende.)*

Beatrice.

Det er ej sandt – O moder, se dog op;
hvis det var sandt, der er en Gud i Himlen,
som tålte ej, han leved med slig gave!
Du ryggesløse mand ved, det er løgn!

Cenci.

Ja! som Guds ord er løgn, jeg kalder ham
til vidne på, jeg taler simpel sandhed.
Hans forsyn viste endog gunst i måden,
hvorpå de døde: under messen Rocco
med seksten andre knæled' ned, da kirken
faldt sammen og til mumie ham knuste.
De andre undslap uskadt; Christofano
fejlagtigt dræbtes af en skinsyg mand,
mens hun, han elsked', sov hos hans rival;
alt i den samme time, samme nat.
I ser, at Himlen særligt ynder mig,
og mine sande venner be'er jeg mærke
den dag med rødt i deres almanak.
Det var den syvogtyvende december.
Læs brevene, hvis ej I tror min ed.

(Forsamlingen synes forvirret, flere af gæsterne rejser sig.)

Første gæst.

Hvor skrækkeligt! jeg går!

Anden gæst.

Og jeg!

Tredje gæst.

Nej bliv!
Jeg tror det er en spøg, skønt sandt for dyden!
det er at spøge for alvorligt med os.
Jeg tror, hans søn har infantinden ægtet,
han har vel fundet guld i El Dorado!
Det er kun for at krydre slig en nyhed!
Vent dog! Hans mine tyder kun på spot.

Cenci *(fylder et bæger med vin og hæver det i vejret)*.
O klare vin, hvis purpurglans så muntert
og lystigt bobler i det gyldne bæger
ved lampens lys, som og min sjæl det gør,
nu da den hører mine sønners død.
Ifald jeg troede, du var deres blod,
som sakramentet jeg dig ville drikke!
Jeg drak en skål for Helveds mægt'ge Satan,
som (hvis en faderlig forbandelse,
hvad man har sagt, med rappe vinger klatrer
til selve Himlens trone, for at drage
til Helved barnets sjæl, som blev forbandet)
i min triumf nu triumferer! – Men
du overflødig er, thi jeg har drukket
af glædens dyb, og jeg vil ikke drikke
en anden vin i aften. Hej, Andrea!
Lad bægeret gå rundt!

En gæst *(idet han rejser sig)*.

Du frække usling!
Vil ingen af det ædle selskab tæmme
den gudsforgå'ne skurk?

Camillo *(til Cenci)*.

For Guds skyld, lad
mig bort dem sende! Du er jo afsindig.
Der kommer ondt af dette!

Anden gæst.

Stop hans mund!

Første gæst.

Jeg går!

Tredje gæst.

Og jeg!

Cenci *(til dem, der rejser sig, med truende mine)*
Hvem rører sig? Hvem taler?

(Til selskabet:)
Slet intet var det, morer eder! – Hør,
tag jer i agt! Min hævn er som en konges
forseglede befaling, som jo dræber,
mens ej man vover morderen at nævne.

(Banketten hæves, flere af gæsterne er i færd med at gå.)

Beatrice.
Jeg beder eder, går ej, ædle gæster.

Går I, skønt skændigt had og tyranni
beskyttes af en faders hvide hår?
Når det er ham, som gav os disse lemmer,
der piner dem og triumferer? Hvis
vi ensomme og døde er hans kød,
hans hustru, børn, han er forpligtet til
at elske, frede om, skal ej vi finde
en tilflugt i den hjerteløse verden?
O husk, kun blodig uret kan udslette
først kærlighed, så ærefrygt i barnets
ydmyge sind, så skam og frygt besejres.
Jeg meget bar; den hellige hånd jeg kyssed',
som knuste os i støvet, og jeg tænkte,
at med dens slag en fader tugted' mig.
Jeg meget undskyldt har og tvivlet, blev
ej nogen tvivl, så søgte jeg at røre
ved tårer, kærlighed, tålmodighed.
Når det ej lykkedes, da knæled' jeg
i mangen søvnløs nat; til alles fader,
til Gud jeg lidenskabelige bønner
opsendte, og da disse ej blev hørt,
har alt jeg endnu båret – lige til
jeg eder traf, I fyrster, slægtninge,
ved skændig fest for mine brødres død.
Tilbage er end to, hans hustru, jeg;
hvis I ej frelser os, da vil I snart
vel atter møde til slig grusom fest,
hvor over barnets død en fader jubler.
O fyrst Colonna! Du er jo vor slægtning,

du, kardinal! er pavens kammerherre,
og du, Camillo, er jo overdommer.
Før os herfra!

Cenci *(har underholdt sig med Camillo under den første del af Beatrices tale, han hører slutningen og træder nu frem)*.

Jeg håber, mine venner
på deres egne døtre tænker – eller
måské på deres egne struber – før
de låner denne vilde pige øre.

Beatrice *(som ikke bemærker Cencis ord)*.

Tør ingen se på mig? Tør ingen svare?
Kan én tyran besejre følelsen
hos mange af de bedste, kloge mænd?
Sig, svigter I, fordi jeg ikke beder
i en forsigtig lovs påbudne form?
O, gid jeg jordet var med mine brødre,
at blomsterne fra denne svundne vår
på graven visned'! ja! jeg ønsker, at
min fader fejred' nu én fest for alle.

Camillo.

Et bittert ønske fra så ung en mund!
Kan vi da intet gøre?

Colonna.

Jeg ser intet.
Grev Cenci er for farlig, dog ifald
en anden fører, følger jeg.

En kardinal.

Jeg med.

Cenci.

Gå til dit kammer, uforskammede pige!

Beatrice.

Gå du, du slette mand, ja, skjul dig dog,
hvor intet jordisk øje ser dig mér!
Du vil, man skal dig hædre og adlyde,
du, som er bøddel! Fader! drøm dog ej,
skønt du kan overvinde dette selskab,
at ondt af ondt ej kommer – rynk ej brynet!
Skynd dig og skjul dig, for at ej med hævnblik
du jages bort af mine brødres ånder!
Dit ansigt skjul for hvert et jordisk øje!
Far op, når blot et jordisk trin du hører!
Søg dig en mørk, en stille krog, og der
bøj hovedet for Gud, som du fornærmed'!
Og vi vil knæle om dig, brændende
vil bede Ham tilgive os og dig.

Cenci.

At pigen med sit vanvid har fordærvet
vor muntre fest – I venner – gør mig ondt.
Godnat! Farvel! I skal ej længer være
tilskuere ved vore dumme scener.
En anden gang –

*(Alle går undtagen **Cenci** og **Beatrice**.)*

Mit hoved svimler jo!
Giv mig et bæger vin.

*(Til **Beatrice**:)*

Sminkede slange!
Dyr, som du er! Skøn og dog frygtelig.
En trolddom kender jeg, som gør dig tam
og blid; bort fra mit øje.

*(**Beatrice** går.)*

Hej, Andrea!
Fyld bægeret med grækervin. Jeg sagde,
at ej jeg drak i aften, men jeg må;
for sælsomt nok: jeg føler modet svigte
ved tanken om, hvad jeg har tænkt at gøre.

(Drikker vinen.)

Vær *du* bestemthed, raske ungdoms eje
og manddoms mørke forsæt, alderdommens
iskolde, listige forslagenhed
i mine årer, som du virkelig
var mine sønners blod, den drik, som jeg
har tørstet efter. – Tryllekraften virker –
jeg sværger – det må ske, ja, det skal ske!

Anden akt

Første scene

Et værelse i Cencis palads.

***Lucretia, Bernardo*.**

Lucretia.

Græd ej, min søde dreng, han slog kun mig,
som har tålt værre ondt, o, hvis han blot
mig havde dræbt, mér kærligt da han handled'!
O, Gud, Almægtige! se ned til os!
Vi har jo ingen anden ven end dig!
Men græd ej! skønt jeg elsker dig som søn,
din moder er jeg ej.

Bernardo.

O, mere, mere,
end nogensinde for sit barn en moder,
du været har for mig. Hvis han ej var
min fader, tror du da jeg ville græde?

Lucretia.

Ak, stakkels dreng, hvad kunne du vel andet?

(***Beatrice*** *træder ind.*)

Beatrice *(taler hurtigt)*.

Kom denne vej han? Har du set ham, broder?

Ah! nej, det er hans trin på trapperne;
de nærmer sig, hans hånd er nu på døren.
O moder, har jeg nogensinde været
dit gode barn, da frels mig. Store Gud,
hvis billed her på jord en fader er,
forlader du mig virkelig? Han kommer –
nu åbner døren sig, der er hans ansigt,
til andre ser han vredt, til mig han smiler,
som han i går det gjorde efter festen.

(En tjener kommer.)

Almægtige Gud, hvor du dog er barmhjertig!
Orsinos tjener er det kun; – hvad nyt?

Tjeneren *(overleverer et papir)*.
Jeg skulle sige, at Hans Hellighed
bønskriftet har uåbnet sendt tilbage.
Min herre beder spørge, når han sikrest
kan hilse på Jer?

Lucretia.
Ved Ave Maria! –

(Tjeneren går.)

Således svandt vort sidste håb, min datter.
Ak! Du er bleg, du skælver, står som indsvøbt
i en bestemt forfærdelig betragtning,
som var én tanke alt for tung for dig.
Isglans er i dit øje! elskte barn,
er du afsindig? men så tal dog til mig!

Beatrice.

Du ser: afsindig ej, jeg taler til dig.

Lucretia.

Du nævned' noget, som din fader gjorde
i aftes efter festen. Var det værre,
end da med smil han råbte: "Mine sønner
er døde!" Da enhver betragtede
sin nabo for at se, om andre vare
så blege som han selv. Det første ord,
som han udtalte, jog jo blodet mig
til hjertet og besindelsen jeg misted'.
Da det var sagt, da sad jeg svag, forvirret,
mens kun du rejste dig, med stærke ord
hans frække hovmod tæmmende; jeg så'
den djævel, som er i ham, blev fordrevet.
Til denne time så du altid stod
beskyttende os mod din faders vrede,
hans bitre hu; dit stærke faste sind
vor tilflugt var, vort forsvar. Hvad har så
det underkuet? Hvad har nu da kunnet
dig give sådant koldt, sørgmodigt blik,
som følger frygten, du ej hidtil kendte?

Beatrice.

Hvad siger du? Jeg stod jo just og tænkte,
at det var bedre ej at kæmpe mere.
Mænd haver været blodige og mørke
som fader – men dog aldrig – o, før dette
til noget værre fører, var det klogt

at dø! sådan det ender dog til sidst.

Lucretia.

O, tal ej så, mit kære barn, dog sig:
Hvad gjorde eller sagde han da til dig?
Han blev jo efter denne skændselsfest
ej noget øjeblik hos dig. Tal til mig!

Bernardo.

O søster, kære søster, tal dog til os!

Beatrice *(taler meget langsomt med tvungen ro)*.

Det var et ord, ja! kun et lille ord,
et blik, et smil ...

(Vildt:)

O, han har trampet mig
med sine fødder, ladet blodet strømme
ad mine blege kinder, han har givet
os grøftevand, det febersyge kød
af bøfler, budt os spise eller sulte,
og vi har spist. Han lod mig se min elskte
Bernardo, når af tunge kæders rust
han havde koldbrand i de friske lemmer!
Og aldrig jeg fortvivlede – men nu!
Hvad mente jeg?

(Kommer til sig selv:)

Nej! det er intet nyt!
De fælles lidelser har gjort mig vild.
Han slog, forbanded' kun, idet han gik,

han sagde, bar til skue, gjorde jo
slet ikke andet, end hvad han er vant til;
og dog det mig forvirrede. Ak Gud!
Min pligt jeg glemmer! Jeg for Eders skyld
jo alle mine sanser skal bevare.

Lucretia.

Fat mod, min Beatrice, søde pige!
Af alle måtte jeg jo først fortvivle,
som éngang elsked' ham, må leve med ham,
til Gud barmhjertigt kalder én af os.
Thi du kan, som din søster, få en husbond
og leve smilende til børn omkring dig;
erindre vil du da kun som i drømme
din døde moder, disse rædselsscener.

Beatrice.

O tal dog ikke til mig om en husbond;
du har mig plejet, da min moder døde,
beskyttet mig og denne kære dreng!
Som børn vi havde ingen anden ven,
som, talende med blide ord og miner,
vor fader afholdt fra at myrde os.
Og dig jeg skulle nu forlade? Gid
min døde moders ånd min sjæl anklage,
såfremt jeg svigter dig, som hendes plads
med mér end nogen moders ømhed fyldte.

Bernardo.

Og jeg er enig med min søster. Nej

i den elendighed jeg ej forlod dig.
Selv dersom paven fri mig gjorde, så
jeg leved' på et lyst og muntert sted,
som andre i min alder, kunne nyde
god føde, lege og den friske luft.
Tænk aldrig, at jeg dig forlader, moder!

Lucretia.
I kære børn!

Cenci *(træder pludseligt ind)*.
Hvad? Beatrice her!
Kom her!

(Hun gyser tilbage og skjuler sit ansigt.)

Skjul ej dit ansigt, det er smukt!
Se op! Ih nu! i går du vovede
at se ulydigt, uforskammet på mig,
at rynke panden mørkt, udforskende
hvad jeg vel ménte, mens jeg ville skjule,
hvad jeg kom for at sige, men forgæves.

Beatrice *(vakler forvildet henimod døren)*.
Gid jorden åbned' sig, o skjul mig Gud!

Cenci.
Mig var det dengang, fra hvis læber faldt
utydelige ord, mig, som med vaklen
bort fra dig flygted', som du nu fra mig.
Bliv, jeg befaler det! fra denne dag,
fra denne time skal du vistnok aldrig,

med frygtløst øje, overlegen pande,
med uforfærdet kind, med denne læbe,
som formet blev til ømhed og foragt,
den ringeste af mænd til tavshed bringe;
mig mindst af alle. Bort nu til dit kammer!

(Til Bernardo:)

Gå, en forbandet moders ækle billed,
dit mælkefjæs det gør mig syg af had!

*(**Beatrice** og **Bernardo** går.)*

Så meget er der hændet, at det gør
mig dristig, hende angst. Uhyggelig
hun føler sig ved disse første skridt.
Man sidder skælvende på dugget bred,
den kolde strøm med sine fødder prøver;
er først dernede man, af fryd da stønner
den glade sjæl!

Lucretia.

Husbond! Jeg beder dig!
O tilgiv dog den stakkels Beatrice!
Hun mente intet ondt.

Cenci.

Du vel ej heller?
Og ej den unge hvalp, som du på ramse
med alfabetet fadermord har lært?
Vel ej Giacomo? og vel heller ikke
de hadefulde sønner, som på halsen
mig skaffed' pavens fjendskab, og som Gud

barmhjertig i én nat tilintetgjorde?
De fromme lam, de mente intet ondt!
I sammensvor jer ikke? talte ikke
om, at som gal jeg kunne indespærres,
for en forbrydelse til døden dømmes,
når I var vidner? Slog det fejl, retfærdigt
det var at leje stimænd, eller også
min aftendrik med kraftig gift at blande,
at kvæle mig, når jeg af vin var døsig!
I så jo godt, at Gud var ene dommer
og havde dømt mig, og at ingen andre
der var end I til at udføre denne
hans kendelse – ført ind i Himlens bøger?
O nej! I har ej sagt det?

Lucretia.

Store Gud!
Jeg har ej tænkt, hvad din beskyldning nævner.

Cenci.

Hvis du gentager denne onde løgn,
jeg dræber dig. Var du ej ophav til,
at Beatrice sidst forstyrred' festen?
Du håbed' ej, du kunne pudse fjender
på mig og fly, udlé foragteligt,
hvad nu hver nerve i dig skælver for?
Mænd er så kække ej, som du det troede,
få tør sig stille mellem mig og graven.

Lucretia.

Se ej så rædsom ud! Nej, ved min frelse!
Jeg kendte ingen plan hos Beatrice.
Jeg tror ej heller, at hun havde planer,
før du omtalte hendes døde brødre.

Cenci.

Du frække løgnhals er fordømt for dette!
Jeg bringer dig derhen, hvor du om frelse
kan bede stenene, du træder på!
Der skal kun være den art mænd, som vover
alt og ej spørger ud, når jeg befaler.
På onsdag vil jeg rejse; hør, du kender
vel nok Petrellas slot, den vilde klippe,
med sikre mure og af vand omgivet?
Dets fængsler under jorden, tykke tårne,
har aldrig sladret, skønt de så og hørte,
hvad stumme ting kan bringe til at tale.
Hvi tøver du? Rust hurtigt dig til rejsen.

*(**Lucretia** går.)*

End skinner solen, den altskuende!
Jeg hører myldr af mennesker på gaden!
Jeg ser den klare himmel gennem ruden!
End stråler dagen lys og spejdende,
høj, klar, mistænksom, fuld af øjne, øren,
og hver en krog, hvert lille hul og hjørne
er gennemtrængt af uforskammet lys.
Kom mørke! – Dog, hvad er vel dag for mig?
Hvi skulle nat jeg ønske! Jeg, som øver

en gerning, der forfærder dag og nat.
I tåge, som forvirrer med sin rædsel,
hun famle skal. Er der en sol i himlen,
hun på dens stråler ej at se skal vove,
ej føle varmen. Hun kan ønske nat!
Den dåd, jeg pønser på, vil alt formørke.
Jeg har et mørke mere mørkt og dødt,
end jordens skygge, eller himmelen,
når månen er i ny, når stjerneglans
er slukt i sortest sky – i det jeg vandrer
usét med sikre fjed imod mit mål.
Jeg ville ønske, at det alt var sket!

Anden scene

Et værelse i Vatikanet.

***Camillo** og **Giacomo** træder ind i samtale.*

Camillo.

Ifølge en forældet, tvivlsom lov
du kunne blive tarveligt forsynet
med føde, klæder.

Giacomo.

Ikke mere? Ak!
Det livsophold, den strenge lov mig tilstår,
og ældet, gnaven havesyge yder,
må være tarveligt. Hvi har min fader
til arbejd' ej mig oplært? Jeg var ikke
opdragen da i højvelbårne vaner,

som mit erhverv nu ikke fyldestgør.
En fornem rigmands førstefødte søn,
en arving til hans hele evneløshed,
har stor fornødenhed og ringe magt.
Blev, kardinal Camillo, du indskrænket
fra dine edderdun, din fine føde,
hundrede tjenere og seks paladser
til det, naturen virkelig forlanger –

Camillo.

Dit forsvar er fornuftigt – det var hårdt!

Giacomo.

Ja, hårdt at hære for en mand! men jeg
en elsket hustru har, en fornem dame,
hvis medgift, uden vidne eller gældsbrev,
jeg lånte fader i en dårlig time,
og børn, som arver hendes fine sanser,
skønnere væsner ånder ej på jorden!
Af dem jeg ikke dadles. Kardinal,
tror du da ikke, paven ville mægle
og gå med myndighed ud over loven?

Camillo.

Jeg ved – skønt her jeg tilstår, det er hårdt –
at paven ej afvender lovens gang.
Jeg talte med ham nylig efter denne
ugudelige fest og bad ham standse
din faders grusomhed, han rynked' panden.
'Ulydige,' han sagde, 'er børn,

til vanvid og fortvivlelse de piner
en faders hjerte, og for år af omhu
de giver kun beskæmmelse til gengæld.
Af hjertet har jeg medynk med grev Cenci,
thi krænket kærlighed har vel vakt had,
således dreves han måske til ondt.
I denne kamp imellem ung og gammel
jeg med mit hvide hår, mit svage legem,
må holde dadelfri neutralitet!'

*(**Orsino** kommer.)*

Du, gode hr. Orsino, hørte dette.

Orsino.

Hvad hørte jeg?

Giacomo.

Ak! gentag det dog ikke!
Jeg får da ingen bistand. I det mindste
kun den, som jeg mig selv forskaffe kan,
da til det yderste jeg drives. – Hør!
Min fromme søster og min sidste broder,
de dør jo begge for min faders øjne! –
De mindeværdige bødler i vort land:
Galeaz Visconti, Borgia, Ezzelin,
lod aldrig deres usle slave lide,
hvad disse tåler. Skal de ej beskyttes?

Camillo.

Nu vel! jeg ser ej, hvis de bønfaldt paven,

hvordan han kunne give afslag, dog –
han mener, at det er særdeles farligt
at svække fædremagten, da den jo
er, så at sige, skyggen af hans egen.
Men undskyld mig. Jeg har forretninger,
som ej opsættes kan.

*(**Camillo** går.)*

Giacomo.

Men du, Orsino,
hvorfor har du ej indsendt dette bønskrift?

Orsino.

Jeg har jo sendt det og har støttet det
med varme bønner, ivrig interesse.
Det kom tilbage uden svar. Jeg tror,
de sælsomt ryggesløse gerninger,
der påstås i det – og de kunne jo
vel vække mistro – drejed' pavens mishag
bort fra forbryderen mod klagerne.
Det må jeg slutte af Camillos ord.

Giacomo.

Guld, djævelen, som vandrer i paladser,
har hvisket tavshed til Hans Hellighed.
Vi er som ildomgivne skorpioner
alene, og vi kunne kun os selv
ihjelslå, thi en faders hellige navn
beskytter jo vor morder og forfølger!
Hvis ej, jeg ville –

(standser pludseligt.)

Orsino.

Hvad! sig kun din tanke!
Navnet er helligt kun, hvis manden er det.
En præst, som sværger falskt den gud, han tjener,
en dommer, ved hvis dom sandheden græder,
en ven, der giver råd, som jeg nu, men,
som aldrig jeg, med egenkærlig falskhed,
en fader, som er alt, tyrannen er,
han er en krænker af sit hellige navn.

Giacomo.

Spørg ikke, hvad jeg tænker. Hjernen digter
tit som i drømme, hvad den ikke ville.
Vor forestilling får jo fantasier,
som tungen ikke klæde tør i ord,
for hvilke ord ej findes, og hvis rædsel
for sjælens øje gør dem mørke. Hjertet
vil ikke tænke på, hvad du forlanger.

Orsino.

Et vennebryst er som vor egen sjæls
inderste hule, som vi haver lukket
for dagens åbne blik, ja selv for luften,
den altmeddelende. Hvad jeg kun tænkte,
til skue bærer du!

Giacomo.

Skån mig! jeg er

som en forvildet i en bælgmørk skov,
der ej en rolig vandrer spørge tør
om vejen, kun af frygt for, at han er,
som mine tanker er det – en morder.
Jeg ved, du er min ven, og alt, hvad jeg
tør sige til min sjæl, jeg vil betro dig.
Men nu er tungt mit sind og vil kun have
et ensomt båd af søvnløs, sorgfuld nat.
Tilgiv mig, at jeg siger nu farvel.
O! Gid jeg til mit eget pinte Selv
et ord så fuldt af fred blot kunne sige.

Orsino.

Farvel! Gid bedre eller mere kæk
din tanke vorde!

*(**Giacomo** går.)*

Til hans håb at nære
med kold opmuntring, havde jeg jo stemt
Camillo. Heldigt mine skjulte planer
det tjener, at der just i hele slægten
er denne egenhed, at de må granske
i deres egen sjæl som og i andres.
Slig selvanatomi skal lære viljen
farlige hemmeligheder, thi den lokker
vor kraft, idet den ved, hvad der må tænkes,
hvad der kan gøres, ja den lokker ind
i dybet af de rædselsvangre planer.
Det skete just med Cenci. Endog jeg
gør – siden Beatrice for mig selv

afsløred' mig og fik mig til at gyse,
for hvad jeg ej kan sky – en ynkelig
figur i egen agtelse, med hvilken
jeg nu bli'er halvt forsonet. Jeg vil gøre
så lidt fortræd som muligt. Mere kan
anklageren i brystet ikke fordre.

(Efter en pause.)

Hvad skaded' det, hvis Cenci myrdet blev?
Ja myrdet! dog hvorfor af mig? Hvis jeg
fordelen af en sådan gerning havde
og undgik synd og fare! Fremfor alt
på jorden, frygter jeg den mand, hvis slag
er mere hurtigt end hans ord, og Cenci
er just en sådan mand, mens Cenci lever,
hans datters medgift er en lønlig grav,
hvis af en præst hun vindes. Beatrice,
gid jeg ej elsked' dig, men når jeg elsked',
da ringeagted' fare, guld og alt,
som skræmmer fra mit mål mig, eller lokker
hinsides målet! Flugt er rent umulig!
Den lyse skikkelse ved altret knæler
hos mig; jeg ser den, når blandt mænd jeg færdes;
med vilde drømme fylder den min søvn!
Flydende ild mit blod er, når jeg vågner!
Slår jeg mit våde, svimle hoved med
min hede hånd, da brænder den, og nævnes
blot af en fremmed hendes navn, da bliver
mit hjerte sygt og stønner. Uden fordel
et billede af ufølt fryd jeg favner,

indtil den matte fantasi besidder
halvt den selvskabte skygge. Meget læng're
det liv af febertimer ej jeg udstår.
Nej, af Giacomos viltre håb jeg må
min egen drømte lykke udarbejde! –
som fra et tårn jeg ser, hvad der vil komme,
grev Cenci død, Giacomo bundet ved
en hemmelighed, mere stum end graven;
Lucretia skræmmet, eftergivende,
da hendes ønske skrækkeligt blev opfyldt.
Og hun! Mod end engang mit svage hjerte!
Hvad tør en ensom pige imod dig?
Jeg har et fremsyn, som mig sikrer held.
Når skrækkelige hændelser er nær,
en uset guddom hidser mennesket
til mørke tanker, og den største lykke
har ikke den, som er det ondes redskab,
men den, som smigre kan den mørke ånd,
der andre hjerter griber og behersker,
indtil den er hans slave. Det vil jeg!

Tredje akt

Første scene

Et værelse i Cencis palads.

Lucretia; Beatrice *træder vaklende ind og taler vildt.*

Beatrice.

Giv mig det tørklæde! min hjerne lider,
mit øje græder blod, o tør det for mig!
Jeg ser kun dunkelt.

Lucretia.

O mit elskte barn;
du er ej såret; det er kun kold dug,
som strømmer fra din søde pande. Ak!
Hvad er der sket?

Beatrice.

Mit hår det flagrer jo!
Det er de løse fletninger, som blænder;
og dog jeg bandt det fast. – O skrækkeligt!
Jorden sig sænker under mine fødder,
væggene hvirvler rundt! jeg ser en kvinde
stå grædende og rolig, stille mens
jeg glider svimlende og verden vakler.
Den skønne himmels blå er rødt af blod,
solskinnet her på jorden sort, og luften

forandret er til dunst, som døde ånder
den i et lighus. Ha! jeg kvæles jo!
En dunst sig sniger på mig, smittende
og sort, o Gud! den klynger sig til mig!
En masse er det, tyk og tung og sej,
jeg kan ej få den bort fra mig, den klæber
jo mine fingre, mine lemmer sammen.
Den æder sig i mine sener ind,
opløser kødet til et smitsomt stof,
som gyder gift ind i min rene, fine,
inderste sjæl. Min Gud, jeg aldrig før
har vidst, hvad en afsindig føler, for
afsindig er jeg ganske sikkert!

(Vildere:)

Nej!
Nej, jeg er død! og disse rådne lemmer
er grav og fængsel for en sjæl, som gisper,
og gerne ville ud i luftens friskhed!

(Pause.)

Hvad var det for en rædsom tanke, den?
Nu er den borte, byrden blev dog her
på mine øjne, på det trætte hjerte,
O verden! liv! o dag! elendighed!

Lucretia.

Hvad er der, stakkels barn? hun svarer ikke,
fornemmelsen af smerte kun hun fatter,
men ej dens grund. Lidelsen har borttørret

sit udsprings kilde.

Beatrice *(som vanvittig)*.

Som en fadermorder,
elendighed har dræbt sin fader! aldrig
han var som min! – O Gud! hvad er jeg dog?

Lucretia.

Mit elskte barn, hvad har din fader gjort?

Beatrice *(tvivlende)*.

Hvem er du, spørger? jeg har ingen fader.

(Afsides:)

Hun er oppasserske i dårekisten
og plejer mig. Et usselt hverv!

(Med lav, dæmpet stemme:)

Ved du,
jeg troede, jeg var stakkels Beatrice,
som jo er velbekendt, hvem hendes fader
har undertiden slæbt fra sal til sal
ved hendes løse hår. Til andre tider
han plejer indespærre hende nøgen
i våde celler, mellem skællet kryb,
som kravler der, og sulter hende, til
hun spiser sælsomt kød, og denne tanke
jeg overdrev i mine syge drømme,
så jeg indbildte mig – nej, nej, umuligt!
i denne vilde verden skete rædsler,
forfærdelige blandinger, forvirring

af godt og ondt fandt sted; værre udtænktes,
end hvad der fandtes hjerte til at gøre;
men fantasien danned' aldrig sådan
en dåd som denne, –

(Standser, idet hun pludseligt kommer til sig selv.)

Men hvem er du? sværg
nu, før jeg dør med skrækkelig forventning,
at du er ikke, hvad du synes – moder!

Lucretia.
O søde barn! ved du?

Beatrice.
Dog sig det ej!
For er det sandt, så må det andet også
en sandhed være, fast, udholdende,
lænket med hvert et varigt livsmoment,
som aldrig kan forandres, aldrig svinde!
Nu, det er så! her er paladset Cenci,
du er Lucretia, jeg Beatrice.
Jeg har talt vilde ord, men skal ej mere;
moder, kom hen til mig, fra dette tidspunkt
er jeg …

(Hendes stemme dør svagt hen.)

Lucretia.
Ak! hvad er der dog hændt dig, barn?
Hvad har din fader gjort?

Beatrice.

Hvad har jeg gjort?
Er jeg uskyldig ej, er det *min* brøde,
at én med hvide hår og herskerpande,
som pinte mig fra mine barndomsår –
som kun forældre tør – at han sig kalder
min fader, ja, og er det – o, hvad er jeg?
Hvad bliver da mit navn, sted og erindring,
tilbageblik, selv hvis jeg overlever
fortvivlelsen?

Lucretia.

En skrækkelig tyran
han er i sandhed, barn! Alene døden –
hans eller vor – kan fri os; men hvad har
han gjort så skrækkeligt, forfærdeligt?
Du ligner ej dig selv, en vandrende
og sælsom ånd fra dine øjne lyser.
Tal til mig, luk de blege hænder op,
hvis fingre er groet sammen.

Beatrice.

Ak! det er
det hvileløse og forpinte liv,
som har dem sammenklemt. Hvis jeg vil tale,
da mister jeg forstanden. Noget må
der ske! Hvad, ved jeg endnu ej, men noget,
som gør det, jeg har lidt, kun til en skygge
i rædselslynet, som skal hævne det,
som hurtigt og uigenkaldeligt

bortriver, ødelægger følgen af,
hvad til at læge ej det er i stand.
En sådan ting må tåles eller gøres!
Ved jeg først hvad, da er jeg rolig, stille,
og aldrig mere noget skal mig røre.
Men nu! o blod, som er min faders blod,
som strømmer gennem disse skændselsårer!
Hvis du, udgydt på den misbrugte jord,
bort kunne vaske brøden og den straf,
jeg lider under! – Nej, det kan ej være!
Vel mangen anden i mit sted fornægted'
en Gud, som ser og som tillader sligt;
min tro skal ikke i min død formørkes!

Lucretia.

En bitter uret må det have været,
dog hvad, jeg vover ej at gætte. Ak!
Mit stakkels barn, i uudforskelig,
stolt sorg du for min frygt må ikke skjule,
hvad du har lidt.

Beatrice.

Jeg vil ej skjule det.
Hvad ord er det, du vil, at jeg skal sige?
Jeg, som ved intet billed kan formumme
den kval, der har forvandlet mig, hvis tanke
er som en ånd ligklædt og lagt i skrud
af egen formløs rædsel: hvilke ord
vil du af dem, de dødelige bruger
til deres tale? Intet kan betegne

min store nød, og hvis en anden pige
opleved' det, som jeg, da døde hun,
som jeg vil dø, og lod det blive unævnt
som jeg. Død! – Død! – vor lov, vor religion
snart kalder straf dig, snart belønning! Hvad
har jeg fortjent?

Lucretia.

Uskyldighedens fred,
til du, når tiden kommer, kaldes bort
til Himlen. Hvad du end har lidt, du har
ej handlet ondt. Straf for forbrydelse
må døden være, eller en belønning,
fordi man har de torne trampet ned,
som er strøede af Gud på stien,
der fører til udødelighed.

Beatrice.

Ja, død –
en straf for brøden. O, jeg beder, Gud,
lad mig dog ej forvirres, mens jeg dømmer,
hvis jeg må leve dag for dag, med lemmer
som nu kun er et stygt, besmittet tempel,
uværdigt for din ånd, en rædsom hule,
fra hvilken det, du afskyr, håner dig
ustraffet – nej, det skal ej være så!
Selvmord – o nej, det var vel ingen flugt;
for din befaling gaber som et helved'
på vejen fra vor vilje til det. Ak!
I denne dødelige verden findes

ej nogen ret og ingen lov, som dom
kan fælde og udføre over det,
jeg lider under.

*(**Orsino** kommer. Hun nærmer sig ham højtideligt.)*

Vær velkommen, ven!
Jeg har at sige dig, at siden sidst
vi mødtes, har jeg lidt så stor en uret,
at hverken livet eller døden bringer
mig ro igen; spørg mig ej, hvad det er;
for der er gerninger, som ej har form,
som der er lidelser, der ej har tunge.

Orsino.

Og hvem er han, som så har krænket dig?

Beatrice.

Min fader kaldes han – et rædsomt navn.

Orsino.

Det kan ej være muligt!

Beatrice.

Hvad det kan,
hvad ej det være kan, undlad at tænke
derpå – det er og det har været. Råd
mig nu, at ikke atter det skal være.
Jeg tænkte på at dø, men hellig rædsel
holdt mig tilbage, frygt, at selve døden
ej nogen tilflugt var for min bevidsthed
om kval, der ej er sonet end – o tal!

Orsino.

Anklag for dåden ham, og lad så loven
dig give hævn!

Beatrice.

Ishjertede rådgiver!
Fandt jeg et ord, med hvilket jeg udtrykte
min ødelæggers skyld og var det sket,
udskar min tunge, som en kniv da helt
den hemmelighed, som mit hjerteblod
fortærer, skar den bort og blotted' alt,
så at mit rene, klare rygte blev
hos sladdersøstre en forslidt historie,
en spot, et mundheld, en forfærdelse.
Hvis det blev gjort, som aldrig bliver gjort –
tænk så på skurkens guld, hans had, som frygtes,
den vilde gru i den anklagendes
fortælling, som jo knuser hver en tro
og overmander talen – knap tør hviskes,
som ej kan tænkes, men må svøbes ind
i skrækkelige vink – en herlig frelse!

Orsino.

Du vil da tåle det?

Beatrice.

Orsino! tåle?
Det synes, som dit råd er lidet værd.
(Vender sig fra ham og taler halvt til sig selv:)
Alt må jo pludselig besluttes, ske.

Hvad er det for en mørk og uklar tåge
af tanker, som, lig skygge efter skygge,
fordunklende hinanden stiger op?

Orsino.

Skal skurken leve? skal han triumfere
i synden og ved vanens hjemmel gøre
sin brøde, hvilken den end er – utvivlsomt
forfærdelig – til luften, som du ånder?
Indtil han endelig får dig aldeles
tilintetgjort og underkastet, så
du bliver det, som du tillader.

Beatrice.

Død!
Mægtige skygge med et dobbelt ansigt,
eneste dommer, du retfærdigste
af voldgiftsmænd!
(Trækker sig tilbage fordybet i tanker.)

Lucretia.

O dersom nogensinde
Guds lynild nedsteg for at hævne –

Orsino.

Spot
dog ej. Hans høje forsyn overgiver
i menneskenes hånd sin hæder her
på denne jord og deres egen uret.
Forsømmer de forbrydelsen at straffe –

Lucretia.

Men hvis en mand, som denne usling, trodser
lov, magt og folkets røst med guld? Ifald
der ej kan ske henvendelse til magter,
den allerskyldigste må skælve for!
Og dersom denne uret, vi har lidt,
så sælsom er, uhyre, unaturlig,
at hvert begreb den overgår, o Gud!
skal han, som krænker os, da triumfere
af samme grund, af hvilken allersikrest
og allerhurtigst hjælpen burde komme?
Og vi, hans ofre, have værre straf,
end den, der blev bestemt for deres bøddel.

Orsino.

Tro der er bistand, hvor der lides uret,
når kækt vi griber den.

Lucretia.

Hvorledes da?
Hvis der en måde er til alt at sikre;
jeg ved det ikke, men det var vist godt
at –

Orsino.

Nu – hans sidste vold mod Beatrice,
for, som jeg svagt kan gætte, er den sådan,
at øm samvittighed her var en skændsel,
at hun kun har den pligt at hævne sig,
du kun én tilflugt fra en navnløs rædsel,

jeg kun ét råd –

Lucretia.

For vi kan ikke håbe,
at hjælp, gengældelse og bistand kommer
derfra, hvor alle finder dem, der ej
har dem behov som vi.

Orsino.

Så –

Beatrice.

Tys Orsino!
Du kære moder, må, imens jeg taler,
som slidte klæder kaste ærefrygt
og overbærenhed og sky og blu,
samvittighed og hverdagslivets regler;
som fulgtes fra vor barndomstid, men nu
var hån kun mod min helligere sag.
Som jeg har sagt: en uret har jeg lidt,
som, skønt den ej kan nævnes, er en sådan,
at bod den kræver både for det skete,
som og, for at jeg ikke skal bevares
til dag for dag med brøde at betynge
en overlæsset sjæl og blive – hvad
I ej kan drømme. Jeg har bedt til Gud,
og med mit eget hjerte har jeg talt,
min vilje, der var uredt, trevlet op,
og har til sidst bestemt, hvad der er ret.
Er du min ven, falsk eller sand? Orsino!

du sværger, før jeg taler, ved din frelse!

Orsino.

Jeg sværger, at min list, min kraft og tavshed,
og alt, hvad der er mit, jeg overgiver
til din befaling.

Lucretia.

Og du mener da,
at vi hans død skal overveje?

Beatrice.

Ja!
Og dåd må følge råd, når alt er vejet;
og pludseligt, thi kort og kækt må handles.

Orsino.

Dog højst forsigtigt –

Lucretia.

For nidkære love
med død og skændsel ville straffe os,
for det, som selv de burde gøre.

Beatrice.

Handel
så varsomt som I kan, men raskt! Orsino,
hvad er det for et middel, vi må bruge?

Orsino.

To mørke, vilde røvere jeg kender,

som agter mennesket kun som en orm.
De tramper ned for hvert letsindigt lune
såvel det ringeste som bedste liv.
Slig hu kan købes her i Rom! de sælger,
hvad vi behøver nu.

Lucretia.

I morgen, før
det dages, bringer Cenci os til klippen
Petrella hist i Apenninerne,
såfremt han kommer der –

Beatrice.

Han må ej komme!

Orsino.

Vil mørket falde på, før I det når?

Lucretia.

Det sker ved solnedgang.

Beatrice.

Men nu jeg husker:
to mil på denne side fæstningen
en hulvej findes; den er ujævn, snæver.
Med korte vendinger den snor sig ned
i afgrunden; i dybet er en klippe,
som i umindelige år med rædsel
og møje har sig over svælget holdt.
I denne dødsangst, hvormed den sig klynger,
den synes glide langsomt ned således,

som en elendig sjæl sig uophørligt
til livets masse klynger og dog hælder,
imens den klynger sig, og mens den hælder,
gør mørkere den skrækkelige afgrund,
hvori den frygter for at falde. Under
det fjeld, uhyre som fortvivlelsen,
sørgmodigt bjerget gaber, som af træthed.
Du hører en usynlig, voldsom strøm,
som raser mellem hulerne, en bro
går over kløften, højt deroppe vokser,
med stammer, som i klippen borer roden,
ceder og taxtræer, gran, hvis snoede hår
den mørke vedbends tråd har flettet til
et sikkert skyggetag. Ved middagstid
er dæmring her; ved solnedgang sort nat.

Orsino.

Før denne bro I når, find på en udflugt,
så I kan spore eders muldyr – eller
måske kan nøle til …

Beatrice.

Hør! denne lyd!

Lucretia.

Tys! nej, det er ej nogen tjeners skridt;
det sikkert Cenci er, som kom tilbage
uventet! Nu må du et påskud finde!

Beatrice *(til Orsino, idet hun går)*.
De skridt, vi hører nu, må ej betræde
den bro, vi talte om!

*(**Lucretia** og **Beatrice** går.)*

Orsino.
Hvad skal jeg gøre?
Mig finder Cenci her, og jeg må tåle
den myndige forsken af hans blik, om hvad
der hid mig bragte. Lad mig da maskere
mit eget i et tomt og fjollet smil.

*(**Giacomo** træder hurtigt ind.)*

Hvorledes? Vover du dig hid? ved du,
at Cenci ej er hjemme?

Giacomo.
Ham jeg søger
og må nu vente på ham.

Orsino.
Store Gud!
Forstår, dumdristige, du da ej faren?

Giacomo.
Men kender den forbryder da sin fare?
Vi er ej mer som éngang fader, barn,
men mand mod mand, den pinte mod tyrannen,
den skændte mod sin æreskænder, fjende
mod fjende. Fra sit skjold naturen

løsrev han sig, og den løsriver sig
fra ham, der er dens skam. Jeg trodser begge!
Er det en faders strube jeg vil gribe,
og sige: Ej jeg fordrer guld, og ikke
en fremtidslykke, heller ingen minder
om rolig barndom, nej! og heller ikke
en kærlighed, som hygget er i hjemmet,
skønt dette alt du fra mig rev og mere –
men blot mit gode navn, blot denne skat
af fred, som for dit had jeg troede skjult
i denne armod, du har dynget på mig.
Hvis ej, jeg vil – Gud kan forstå og tilgi'e,
hvorfor skal jeg med mennesker da tale?

Orsino.

Vær rolig, kære ven!

Giacomo.

Godt! jeg vil roligt
dig sige, hvad han gjorde: denne gamle
Francesco Cenci, som du ved, har lånt
min hustrus medgift af mig, derpå nægtet
det lån, og derved mig til armod bragt.
På dette søgte jeg at bøde ved
et tarveligt statsembed', som jeg søgte.
Det var mig lovet, og jeg købte alt
ny klæder til de pjaltede små unger.
Mit hjerte fandt nu fred, min hustru smiled';
da Cencis mellemkomst, som jeg fandt ud,
gav dette embed' til en skurk, som her

fik sin betaling for en niddingsdåd.
Med denne slemme nyhed kom jeg hjem;
sørgmodigt sad vi sammen, trøstende
i vor fortvivlelse os med de tårer,
som flyder i den kærlighed og troskab,
der dæmper livets værste bitterhed.
Da kom han, som han plejer, for at dadle,
for at forbande. Hånende vor armod
han sagde os, at dette var Guds svøbe
for slette sønner. Derpå nævnte jeg,
for af undseelse ham stum at gøre,
min hustrus medgift, men han laved' fluks
en kort, dog godt udtænkt historie om
at summen jeg til lønlig svir forødte.
Han så min hustru truffet, smiled', gik.
Og da jeg så det indtryk, han bevirked',
og følte, at min hustru med sin tavse
foragt min rene sanddruhed betvivled',
at hun så vred og kold ud, også jeg
gik da, men vendte snart igen tilbage,
dog ikke førend sine vrede tanker
til børnene min hustru havde meddelt.
De råbte alle: "Giv os klæder, fader!
Giv bedre føde os. Hvad i én nat
du øder var jo nok for måneder."
Jeg så, og så, at hjemmet var et helved'
jeg vender ej tilbage til det helved',
før fjenden bod har givet, eller også,
som liv han gav til mig, således vil jeg

naturens lov kuldkaste –

Orsino.

Tro du mig
erstatningen, du søger her, vil blive
afslået.

Giacomo.

Da – men er du ej min ven?
gav du ej vink mig om den skillevej,
hvis skarpe grænse du nu ser mig på?
Da vi forleden talte sammen, var
ulykken mindre. Ordet fadermorder
er mig en skræmsel, skønt jeg er besluttet.

Orsino.

Det er jo fejhed; thi det blotte ord
er mundsvejr kun. Mærk, hvor den vise Gud
kan drage trådene af en retfærdig
dom til ét punkt, og sådan gi'e den domskraft.
Din plan er så at sige udført!

Giacomo.

Er han
da død?

Orsino.

Hans grav er rede. Ved du ej,
at, siden sidst vi mødtes, har grev Cenci
en skændselsgerning mod sin datter øvet?

Giacomo.

Og hvilken?

Orsino.

Det hun siger ej, men du
kan fatte halve gisninger, som jeg,
af hendes faste bleghed og den høje
og stolte sorg i hendes mørke blik,
som rettes mod den tomme luft, og hendes
jernhårde strenge stemme, der enstonig
udsletter skræk og ømhed, endelig
deraf, at da stedmoderen og jeg
forvirret i vor rædsel talte sammen,
med mørke vink og misforstående
os selv, idet vi gætted' kun og snubled'
i talen over sandheden, mens dog
vi ville hævne den, – afbrød hun os
med øjekast, som sagde, før hun talte,
at han må dø.

Giacomo.

Det er alt nok, min tvivl
er hævet nu, der er en højere grund
til handlingen end min, en mere hellig
dommer end jeg, en mere værdig hævner.
O Beatrice! Du, som aldrig trådte
i ungdoms blide vår en orm med foden,
og uden medynksfuld at græde aldrig
har sønderknust en blomst! Min skønne søster,
hos hvem man undred' sig, at slig en visdom

af slig elskværdighed blev ej udslettet.
Blev du da ødelagt? O hjerte! jeg
ej mer retfærdiggørelse forlanger!
Orsino, skal jeg vente, til han kommer
tilbage og ham støde ned i døren?

Orsino.
Ej så! der kunne jo passere noget,
som friede ham, fra hvad der nu er sikrest;
og ej du ved, hvor du skal flygte hen,
hvorledes du skal skjule og forklare.
Nej! plan er lagt, og held så sikkert, at –

(Beatrice træder ind.)

Beatrice.
Min broders stemme! kender du mig ikke?

Giacomo.
Min søster, min fortabte søster!

Beatrice.
Ja!
fortabt i sandhed! Men jeg ser, Orsino
har talt med dig, og at du gætter noget,
for frygteligt til det et navn at give;
dog meget mindre end den rene sandhed.
Bliv ikke her, for han jo kunne komme;
men kys mig, og jeg vil da vide, at
du i hans død har samtykt. Ikke mer!
Farvel! Farvel! lad nu din frygt for Gud,

din broderkærlighed, retfærdighed,
mildhed og alt, som selv stenhårde hjerter
kan gøre bløde, lad da alt dét gøre
dit hjerte hårdt. Svar ej – farvel min broder!

Anden scene

Et simpelt værelse i Giacomos hus.

***Giacomo** alene.*

Giacomo.

Orsino kommer ej, skønt det er midnat.

(Torden og storm.)

Hvad! kan den evigt levende natur
da føle med en orm som mennesket?
Ifald den kunne, sendte lynet sikkert
ej sine pile ned på sten og træ.
Min hustru, mine børn, de sover nu,
de lever i de fredelige drømme,
mens jeg må våge tvivlende, om dåden,
som var nødvendig, også er retfærdig.
Ufyldte lampe, du, hvis lille flamme
af vinden rystes, om hvis væge flagrer
slugende mørke, lille flamme! Du,
som lig en døende puls, der stiger, falder,
end flagrer op og ned, hvor snart, hvor hastigt,
hvis ej du næring fik, du ville slukkes
og være da som aldrig før. Og *sådan*
det liv vel svinder, slukkes netop nu,

som mit har frembragt; men ej nogen magt
hin sjælens knuste lampe fylde kan
med livets olie. Ha! det er det blod,
der næring gav til disse årer, som
nu svinder, indtil alt er koldt; det er
den skikkelse, som danned' min, der falder
i dødens gustne, hvide krampetrækning.
Det er den sjæl, som min har iført Guds
udødelige billed, som nu nøgen
for Himlens dommersæde står.

(En klokke slår.)

En – to!
Timerne kryber – når mit hår er hvidt,
min søn måske da venter – pint imellem
retfærdigt had og en unyttig anger –
og skænder på den sene overbringer
af tidender som den, jeg venter nu.
Jeg ønsker næsten, at han ej er død;
skønt min fortræd er stor og dog – det er –
det er Orsinos skridt!

*(**Orsino** træder ind.)*

Tal!

Orsino.

Ja, jeg kommer
for dig at sige, at han undslap.

Giacomo.

Undslap!

Orsino.

Er sikker på Petrella. Stedet, som
til dåden valgtes har omtrent en time
for tidligt han passeret.

Giacomo.

Holdes vi
for nar da af en slig tilfældighed,
og øder vi i blinde anelser
således timen, da vi skulle handle?
Torden og storm, der syntes hyle som
hans ligklokke, er da den høje latter,
med hvilken Himlen spotter nu vor svaghed.
Fra nu af intet forehavende
og ingen handling vil jeg angre – uden
min anger!

Orsino.

Se, der gik jo lampen ud.

Giacomo.

Hvis ej samvittigheden naged' os
da luften drak den skyldfri, lille flamme,
skal vi så gyse for, at Cencis liv, –
det lys, ved hvilket onde ånder ser
de værste gerninger, de have fremkaldt –
for evigt slukkes? Nej, nu er jeg hærdet.

Orsino.

Hvor overflødigt dette! hvem har frygtet
samvittighedens blege indgreb i
retfærdig dåd. Vor første plan slog fejl.
Men tvivl ej, snart han bliver lagt til hvile.
Tænd lampen, lad os ej i mørke tale.

Giacomo *(tænder lampen)*.

Men var han dræbt, således ej jeg tændte
min faders liv igen, tror du da ej,
hans ånd den grund kan føre frem for Gud?

Orsino.

Din søsters fred du kalder ej tilbage,
din ungdoms, håbets år, som sluktes, og
din hustrus bitre ord og ej den spot,
som rammer svaghed fra de lykkelige
og stærke, ej din døde moder, ej –

Giacomo.

O tal ej mer, jeg er besluttet, skønt
min egen hånd udslukke må det liv,
som gav den livet.

Orsino.

Det behøves ikke.
Olimpio du kender, som var borgfoged
hist på Petrella i Colonnas tid,
ham, som din fader afsat har, og Marzio,
den usle skurk, som han i fjor har snydt

for redeligt fortjente blodpenge.

Giacomo.

Olimpio kender jeg, og han skal hade
den gamle Cenci så, at læberne
i stille raseri er ganske hvide,
når kun han ser ham gå forbi, men Marzio
jeg kender ikke.

Orsino.

Som Olimpios
er Marzios had, og disse har jeg sendt,
men i dit navn, som på din foranstaltning,
at tale med Beatrice og din moder.

Giacomo.

Kun for at tale?

Orsino.

Øjeblikkene,
som nu forgår til midnatstid i morgen,
kan bringe død i deres flugt, før da
de have talt, måske de have handlet,
og ende gjort derpå.

Giacomo.

Tys! hvad er det?

Orsino.

Porthunden hyler, bjælker knager,
det er alt.

Giacomo.

Min hustru klager sig i søvne,
jeg tvivler ej, hun siger bitre ting
om mig, og alle mine småbørn drømmer,
at jeg dem nægter brød.

Orsino.

Imedens han,
som virkelig det fra dem tog, og som
forbitrer deres søvn med sult, nu sover,
i ussel glæde svøbt, hoverende
dig spotter i en drøm om al din skændsel,
som dagen gør til sandhed.

Giacomo.

Hvis han vågner,
jeg stoler ikke mer på lejede hænder.

Orsino.

Nå, det var godt, men jeg må gå. God nat!
Alt er vel sket, når næste gang vi mødes,
og alt vel glemt.

Giacomo.

Gid jeg var aldrig født!

Fjerde akt

Første scene

Et værelse på slottet Petrella, **Cenci** træder ind.

Cenci.

Hun kommer ej, skønt hun var overvundet
og svag, da jeg gik bort. Sin straf hun kender
for denne nølen. – Var min trussel spildt?
Er jeg ej indenfor Petrellas grav?
Måske jeg frygter Rom skal se og høre?
Kan jeg ved gyldne hår ej hende slæbe?
på hende trampe? holde hende søvnløs,
til hjernen er dødtræt, og tæmme hende
med sult og lænker? mindre var jo nok!
Jeg skulle lade ugjort, hvad jeg mest
har efterstræbt! Nej, hendes stive vilje
skal give selv sit minde og skal synke,
så dybt som det, der ned den drager!

*(**Lucretia** træder ind.)*

Bort,
afskyelige kvinde! Skjul dig dog
straks for min afsky, fly! gå bort! nej bliv.
Bed Beatrice komme.

Lucretia.

O, min husbond,

jeg beder for din egen skyld, af medynk
betænk dog, hvad du gør; en mand som du,
der vader gennem brøde og igennem
sin brødes fare, hvert et øjeblik
kan snuble over en uventet grav.
Og du er gammel, dine hår er grå
som rimfrost. Ønsker du at frelse dig
fra død og Helvede, så vær barmhjertig
mod Beatrice og lad hende ægte
en eller anden ven, så ej hun frister
til had dig, eller værre tanker, hvis
der værre findes.

Cenci.

Hvad! som hendes søster,
der fandt et hjem, hvorfra mit had hun håner
i lykke? Nej, sælsom fordærvelse
skal ødelægge både dig og hende,
og alt, hvad der tilbage blev. Min død
kan være pludselig, men hendes skæbne
skal ile forud! gå! byd hende nu
at komme før mit lune er et andet,
så jeg ved håret slæber hende hid.

Lucretia.

Hun sender mig. I din nærværelse
faldt hun i feberdrøm, som du jo ved,
i denne hørte hun en stemme sige:
'Cenci må dø, lad ham sin synd bekende;
anklagerenglen venter end at høre,

om Gud, for hans forbrydelser at straffe,
i døden vil hans hjerte hærde.'

Cenci.

Nå!
Sligt finder sted, utvivlsomt kan der ske
guddommelige åbenbaringer.
Klart nok, jeg er begunstiget fra oven,
de sønner, jeg forbanded', døde. – Ja –
og ret og uret, det er mundsvejr – anger –
anger er kun et øjeblikkets barn,
Gud råder mer for den, end jeg. Nu vel;
jeg må undlade hovedsagen, nemlig:
at dræbe og forgifte hendes sjæl.

(En pause; ***Lucretia*** *nærmer sig ængstelig og gyser så tilbage, idet han taler.)*

En – to – ja – Rocco, ja Christofano
blev kvalt af min forbandelse; Giacomo,
jeg tænker, anser liv for værre helved',
end det hinsides graven. Beatrice –
hvis hadet er behændigt, skal hun dø
fortvivlet, gudsbespottende! Bernardo
er ung og god, ham vil jeg efterlade
erindringen om disse gerninger.
Til håbets grav vil jeg hans ungdom gøre,
hvor onde tanker vokse skal som ukrudt
på graven, der står glemt; når dette alt
er sket, da stabler op jeg på Campagnen,
mit guld og sølv og kostelige klæder,

de herlige tapeter, pergamenter
og alt, som kan fortælle om min rigdom.
I fryd jeg da vil tænde glædesblus!
Af ejendomme efterlader jeg
så kun mit navn, arv nok; det bli'er en arv,
der skal sin bærer klæde af så nøgen
som skændselen; og når så det er gjort,
da giver jeg min sjæl, ret som en svøbe,
i hænderne på ham, som har den svunget,
det være til dens egen straf, til deres;
han vil den ej forlange, førend snerten
er bristet i sit sidste dybe sår,
før alt dens had er udtømt! For at dog
ej døden skal min hensigt overrumple,
jeg må et kort og sikkert arbejd' gøre.

(Vil gå.)

Lucretia *(standser ham)*

O bliv, det var en list, hun havde ikke
et syn, og ej hun hørte nogen stemme.
Jeg sagde det kun for at skræmme dig.

Cenci.

Nu det er godt! Løgnhals, som håner selv
Guds hellige sandhed, gid din sjæl må kvæles
af den bespottelige løgn! For hende,
for Beatrice, har et forråd jeg
af større rædsler, så jeg for min vilje
får hende bøjet.

Lucretia.

O! og hvilken vilje?
Kan du da lade hende lide mere,
end hvad hun alt har lidt.

Cenci.

Andrea! – gå!
Kald på min datter, og hvis ej hun kommer,
så sig, at jeg vil komme. – Spørger du
om, hvilke lidelser jeg tænker på'?
Hør! jeg vil slæbe hende skridt for skridt
igennem skændsler, som blev aldrig hørt
blandt mennesker. Hun uden ly skal stå
i offentlig foragts højlyse dag,
for handlinger, som rygtet lydt skal melde,
af hvilke én skal være – kan du gætte?
Ja, hun skal blive (for hvad mest hun afskyr
skal dåre hendes vilje, skønt den væmmes)
alt, hvad hun synes andre, for sit eget
bevidste selv. Og når hun da er død,
som hun skal de, foruden skriftemål
og syndsforladelse, i åbent oprør
imod sin fader og sin Gud, da skal
til hunde overgives hendes lig,
og hendes navn skal være jordens rædsel,
og pestbefængt af min forbandelse
skal hendes ånd sig nærme til Guds trone;
til et uhyre undergangens kaos
jeg hendes legeme og sjæl vil gøre.

(***Andrea** træder ind*)

Andrea.

O herre, frøken Beatrice –

Cenci.

Tal

du blege slave! Nå? hvad sagde hun?

Andrea.

Med ord og blikke talte hun således:
'Gå, sig min fader, at imellem os,
jeg ser et bundløst helveds svælg, lad ham
det overskride; jeg vil ej.'

Cenci.

Gå du,

Lucretia, sig hende, hun skal komme,
dog må hun vide det, at hendes komme
vil sige, at hun føjer sig og at,
hvis hun ej kommer, jeg forbander hende.

(Lucretia går.)

Hvorledes skulle Gud med panisk skræk
slå en bevæbnet sejr, forfærde byer
i deres lykke – uden med en faders
forbandelser. Ja Verdens Fader må
en faders bøn imod sit barn opfylde,
selv om han er, hvad rygtet kalder mig.
Mon ikke de to onde brødres død
vil hende skræmme, før jeg taler; for

på dem en rap fordærvelse jeg nedbad;

(Lucretia træder ind.)

og se den kom; nå? tal elendige!

Lucretia.

Hun sagde: 'Jeg kan ikke komme. Gå
og sig min fader, jeg ser strømme af
hans eget blod, som raser mellem os.'

Cenci *(knælende.)*

Gud hør mig! dersom denne smukke masse
af kød, du skabte som min datter, dette
mit eget blod, den del, som toges af
mit delte væsen; eller hellere
denne min sygdom og min gift, hvis skue
besmitter og forgifter mig, den djævel,
der kom fra mig, som fra et helvede,
blev sendt som noget godt; hvis hendes ynde
så klar er blevet antændt for at lyse
i denne mørke verden, dersom dyder,
som du har plantet og din dug befrugtet,
i hende blomstrer; dyder, som skal bringe
os livsfred, for min skyld jeg beder dig –
den fælles Gud og fader for os begge
og alle – kuldkast denne dom. Du, jord!
Forgift du hendes føde, i Guds navn;
indtil en skorpe af spedalskhedspletter
omslutter hende. Himmel! send som regn
Maremmas dug i dråber, ætsende

på hendes hoved, til hun som en tudse
er spraglet; svid de elskovstændte læber!
Til hæslig lamhed vrid de skønne lemmer!
Du sol, altskuende, slå hendes øjne,
de liv udstrålende, misundelig
med dine blindende og stærke stråler!

Lucretia.

Ti! Ti! Tag for din egen skyld tilbage
de rædselsfulde ord; for selv om Gud
opfylder slige bønner, straffer han dem.

Cenci *(springer op og rækker sin højre hånd mod himlen)*.

Han gør sin vilje og jeg min. Endnu
jeg føjer til, at hvis hun får et barn …

Lucretia.

Forfærdelige tanke!

Cenci.

Ved din Gud
besværger jeg dig, hurtige natur,
at du i hende frugtbar er, forøger,
mangfoldiggør, opfylder hans befaling
og min forbandelse. Lad det da være
af hendes eget selv et rædsomt billed,
så hun, som i et spejl, der alt fordrejer,
kan se sit billed blandet med, hvad mest
hun afskyr, se det smile stygt imod sig
fra moderharmen, og gid barnet vorde

alt fra sin første barndom, dag for dag,
mer ondskabsfuldt og vanskabt og til jammer
omskabe hendes moderkærlighed!
Gid både hun og det så længe leve,
at det gengælder hendes sorg og smerte
med had, måske med noget, som er værre
og mere unaturligt. Gid han sådan
må jage hende gennem verdens hån
og spotteråb til en beskæmmet grav.
Skal jeg genkalde den forbandelse?
Gå! og befal, at hun skal komme hid,
før mine ord i Himlen skrives op!

*(**Lucretia** går.)*

Jeg føler mig ej som et menneske,
men som en djævel, udnævnt til at tugte
en længst forgangen verdens synder. Blodet
mig løber op og ned i årerne.
En grusom vellyst får det til at prikke
og kildre, sælsom rædsel gør mig svimmel,
mit hjerte slår i dyb og spændt forventning
om rædsom fryd.

*(**Lucretia** kommer.)*

Hvad? Tal!

Lucretia.

Hun beder dig
forbande; selv om din forbandelse,
hvad ej den kan, vil myrde hendes sjæl –

Cenci.

Selv da hun ej vil komme. Det er godt!
Jeg kan jo gøre begge ting, først tage
hvad jeg forlanger, derpå pine ud
tilladelsen. Gå til dit kammer nu!
Fly, før jeg sparker dig. Vogt dig i nat,
at ej min vej du krydser. Mere sikker
du var imellem tigren og dens bytte.

*(**Lucretia** går.)*

Det er vel sent, for mine øjne bliver
af uvant søvnig tunghed sløve, trætte.
Samvittighed, mest uforskammede
af løgne! Søvnen, siger man, hin Himlens
lægende dug, den gyder ikke balsam
i hjernens gemme, når man anser dig
for en bedrager. Aller først jeg vil
til løgn dig gøre med en times hvile.
Jeg føler, den vil blive dyb og rolig.
Da, store Helvede, skal dine buer
af djævles glædeslatter skælve, bæve,
i Himlen skal der høres klagesang,
som når en engel falder, og på jorden
skal alt det gode sygne, visne hen;
med unaturlig livskraft skal det onde
føle sit hjertes svulmen – som nu jeg.

(Han går).

Anden scene

Foran slottet Petrella.

***Beatrice** og **Lucretia** viser sig på volden.*

Beatrice.
De kommer ej endnu.

Lucretia.
Det er knap midnat.

Beatrice.
Hvor langsomt som med bly i sålen sniger
sig tiden efter tankens løb, når denne
er syg af hast.

Lucretia.
Minutterne forgår;
hvis han nu vågner, førend det er sket!

Beatrice.
O moder! han tør aldrig vågne mere.
Dit udsagn viser, at vor handling kun
en ånd fra dybest Helvede udriver
af menneskelig form.

Lucretia.
Sandt nok, han talte
om død og dom med sælsom tillid hos
så lastefuld en mand, – som den, der tror
på Gud, og dog ej ænser godt og ondt.

Og dog! at dø foruden skrifte.

Beatrice.

O!

Tro, himlen er barmhjertig og retfærdig,
og ej til last ham regner denne dåd,
vi frygter, men må gøre.

*(**Olimpio** og **Marzio** forneden.)*

Se!

Lucretia.

De kommer.

Beatrice.

Således må alt dødeligt sig skynde
hen mod sin mørke slutning. Kom nu ned.
(Lucretia og Beatrice går bort fra volden.)

Olimpio.

Sig mig, hvad føler du ved dette arbejd'?

Marzio.

En prægtig torvepris er tusind kroner
for livet af en gammel morder. Men
din kind er bleg.

Olimpio.

Det er det hvide genskin
af din, du kalder bleg.

Marzio.

Er af naturen
dens farve sådan?

Olimpio.

Det kan også være,
det er mit had, det længe gemte ønske
at mætte det, som driver blodet bort.

Marzio.

Så du har lyst til den forretning?

Olimpio.

Ja!
Hvis jeg fik tusind kroner for at dræbe
en giftig snog, som sårede mit barn,
jeg var ej mere villig.

*(**Lucretia** og **Beatrice** kommer.)*

Ædle damer!

Beatrice.

Er I besluttet?

Olimpio.

Sover han?

Marzio.

Er alt
Nu roligt?

Lucretia.

I hans vin en dvaledrik
jeg blanded', og han sover nu så trygt –

Beatrice.

At døden kun vil være for ham som
forandring af den drøm, der tugter synden,
en mørk fortsætten af det Helved' i ham,
som Gud udslukke! Men er I besluttet?
I ved, det er en høj og hellig dåd?

Olimpio.

Vi er besluttet.

Marzio.

Men I svarer jo
for denne handling.

Beatrice.

Godt! så følg mig nu!

Olimpio.

Tys! stille! hvad er det?

Marzio.

Der kommer nogen.

Beatrice.

I krystere, som bliver slagne af
samvittigheden, dysser dog til hvile
de feje hjerter. Ser I, det er kun

den jernport, I lod åben, som nu svinger
for vinden, der just suser pibende,
som om den håned' jer. Kom lad jert skridt
som mit nu være let og raskt og kækt!

Tredje scene

Et værelse på slottet.

Beatrice *og* ***Lucretia****.*

Lucretia.

Nu er de ved det!

Beatrice.

Nej! Det er alt sket.

Lucretia.

Jeg hørte intet suk.

Beatrice.

Han sukker ej.

Lucretia.

Hvad er det for en lyd?

Beatrice.

Tys, det er trin
omkring hans seng.

Lucretia.

Min Gud! hvis nu han er

et koldt, stivt lig –

Beatrice.

O frygt dog ikke for,
hvad der kan ske, men for, hvad ej er sket:
handlingen afgør alt.

*(**Olimpio** og **Marzio** kommer.)*

Er det fuldbyrdet?

Marzio.

Hvad?

Olimpio.

Kaldte I da ej?

Beatrice.

Hvornår?

Olimpio.

Just nu.

Beatrice.

Jeg spørger jo, om alt nu er forbi.

Olimpio.

Vi tør ej dræbe oldingen, som sover.
Hans grå og tynde hår, hans mørke pande,
dog så ærværdig, og de magre hænder,
af årer stribede, korslagte på
hans bryst, der ånder tungt, den rolige

og skyldfri søvn, han hviled' i, alt dette
nedtrykte mig. Nej, nej, jeg kan det ikke.

Marzio.

Men jeg var kækkere, jeg skældte ud
Olimpio, bød ham, at bære skændsel
og sorg indtil sin grav, og mig alene
belønningen at overlade. Ja!
Min kniv alt rørte ved den rynkede
og slappe strube, da den gamle mand
i søvne sig bevæged', sagde: "Gud!
Hør! hør dog faderens forbandelse!
Hvad! er du ej vor fader?" og derpå
han lo. Min døde faders ånd det var,
som talte fra hans læber, og jeg kunne
ej dræbe ham.

Beatrice.

I jammerlige slaver,
hvor fik I mod nok, I, som ej tør dræbe
en sovende, til jer for mig at vise
med slig en gerning ugjort? Lave pjalte,
kujoner og forrædere. Se! selve
samvittigheden som I ville sælge
for guld og hævn, er en tvetydighed.
Hver dag ved tusind skændselsgerninger
den sover, men er der en dåd, i hvilken
medlidenhed fornærmer ville Himlen –
Hvi taler jeg?

(River en dolk fra én af dem og hæver den.)

Og havde du en tunge,
som sagde: 'Hun sin egen fader myrded'!'
Jeg dog må gøre det, men drøm blot ej,
at I skal længe overleve ham!

Olimpio.

Holdt! for Guds skyld.

Marzio.

Jeg går og dræber ham.

Olimpio.

Giv mig det våben, du skal få din vilje.

Beatrice.

Tag det og gå, og kom tilbage.

*(**Olimpio** og **Marzio** går.)*

*(Til **Lucretia**:)*

Men
hvor du er bleg! Vi gør jo ikkun, hvad
det var en rædsom synd at lade ugjort.

Lucretia.

Jeg ville ønske, det var gjort.

Beatrice.

Just nu,
mens denne tvivl er i din sjæl, har verden

forandring mærket: mørket, Helvede
har slugt den dunst, som de udsendte for
at sværte livets skønne lys. Mig tykkes,
jeg ånder lettere; det frosne blod
nu løber frit i mine årer. Hør!

*(**Olimpio** og **Marzio** kommer.)*

Nå? Han er –

Olimpio.

Død!

Marzio.

Vi kvalte ham, for at
der ikke skulle være blod, og derpå
det tunge lig vi kasted' fra balkonen
i haven ned, så man vil tro, han faldt.

Beatrice *(giver dem en pengepose)*.
Her, tag det guld og il til jeres hjem.
Og Marzio, fordi du kun blev skræmmet
af det, som fik *mig* til at skælve – bær
du denne.

(ifører ham en rig kappe).

Da min bedstefader stod
på lykkens tinde, bar han denne kappe,
og folk misundte ham hans pragt, gid de
på samme vis må dig misunde din.
Du var et våben i Guds hånd, kun til
retfærdigt brug. Gid du må leve længe

og have held, og mærk: hvis du har synder,
da angre dem, men denne dåd er ingen.

(Et horn lyder.)

Lucretia.

Slotshornet er det, o, min Gud! det klinger
som dommedagsbasunen.

Beatrice.

Nå, der kommer
vel en utidig og besværlig gæst.

Lucretia.

Nu sænkes vindebroen, hør! i gården
er hestetrampen! fly og skjul jer dog.

*(**Olimpio** og **Marzio** går)*

Beatrice.

Kom! lad den dybe søvn os efterligne; –
dog, jeg behøver næppe efterligne,
på sælsom måde synes uforstyrret
den ånd, som hersker her i disse lemmer.
Jeg kunne sove uden frygt og rolig;
alt ondt det er nu sikkerligt forbi.

(De går.)

Fjerde scene

*Et andet værelse på slottet. Fra den ene side kommer legaten **Savella**, vist ind af en tjener, fra den anden **Lucretia** og **Bernardo**.*

Savella.

Min pligt imod Hans Hellighed, min frue,
gør det nødvendigt, at jeg så utidigt
jer ro forstyrrer; jeg må tale med
grev Cenci; – sover han?

Lucretia *(på en urolig og forvirret måde)***.**

Jeg tror, han sover.
Dog! væk ham ej, jeg beder, skån mig lidt.
Han er en ondskabsfuld, vredagtig mand.
Hvis han i nat blev vækket af sin søvn,
som er et helvede af vrede drømme,
det var ej godt! i sandhed! var ej godt;
vent til det dages; *(afsides)* jeg er syg til døden.

Savella.

Det smerter mig at forulempe eder;
men han skal give svar på anker af
den skrækkeligste vægt! Straks må det ske;
det blev mig pålagt!

Lucretia *(i stigende forvirring)***.**

Jeg tør ej ham vække,
og ingen ved jeg, som tør vove det,
det ville være farligt, fuldt så sikkert
en slange vækked' man, et lig man vækked',
hvori en djævel sovende var skjult.

Savella.

Grevinde, mine øjeblikke her er talte.

Af hans søvn må jeg ham vække,
hvis ingen anden tør.

Lucretia *(afsides)*.

Kvalfulde rædsel.

(Til Bernardo:)
Bernardo, før så du legaten til
din faders kammer.

*(**Savella** og **Bernardo** går. **Beatrice** kommer.)*

Beatrice.

Det er sendebud,
som skulle fængsle skurken, der nu står
for den alvises trone, hvorfra ingen
appel kan ske; ja, både jord og himmel
frikender os, som voldgiftsmænd i fællig,
for dåden.

Lucretia.

O, den frygtens sjælekval!
Gid han dog leved', lige nu jeg hørte
legatens svende hviske, da de gik,
at de en ordre havde til hans død.
Ved ej forbudte midler alt var ordnet,
hvad fuldført vi betale må så dyrt.
Nu søger de ved tårnet, finder kroppen,
får anelse om sandheden og rådslår,
før de beskylder os for gerningen.
O rædsomt! Alt opdaget!

Beatrice.

Hør, min moder!
Hvad klogt er gjort, er godt gjort; vær så kæk,
som du retfærdig er. Du bliver lig
et barn, der skulker, hvis du frygter for,
at andre ved, hvad du har gjort, alene
fordi du selv har stærk bevidsthed om det;
hvis sådan i dit urofyldte øje
og på din blege kind du skriver alt,
hvad du vil skjule. Vær kun tro imod
dig selv, og frygt ej noget andet vidne,
end frygten selv. Hvis en omstændighed,
hvad ej kan være, skulle fremstå for at
beskylde os, da blænder vi mistanken
med slig godtkøbs forundring, eller knuser
den med så kæk og brødefri en stolthed,
som ingen morder kunne foregive.
Det er nu sket, og følgen ej jeg ænser.
Jeg er så klar som lyset, jeg er fri
som luften, der omgiver jorden, fast
som verdens midtpunkt, resten er for mig,
som vinden, når den slår imod et fjeld,
men ej formår at rokke det.
(Skrig og larm indenfor).

Stemmer.

Mord! Mord!

*(**Bernardo** og **Savella** kommer.)*

Savella *(til sine ledsagere)*.
Gå! søg i slottets omegn, slå alarm,
luk portene, så ingen flygter.

Beatrice.
Nå?

Bernardo.
Hvad skal jeg sige dig? Cenci er død!

Beatrice.
Hvad! Død? Du tager fejl, han sover kun.
Hans søvn er meget rolig, ligner døden.
Det er vidunderligt, hvor godt tyrannen
kan sove. Han er ikke død?

Bernardo.
Død! Myrdet!

Lucretia *(frygtelig bevæget)*.
O nej! er han end død, han er ej myrdet;
kun jeg har nøglen til hans værelse.

Savella.
Ha! er det så?

Beatrice.
Min herre, undskyld os,
vi vil gå ind, min moder er ej vel,
hun synes ganske knust af denne rædsel.

*(**Lucretia** og **Beatrice** går)*

Savella.

Hvem tror du har begået dette mord?

Bernardo.

Jeg ved det ej.

Savella.

Men kan du nævne nogen,
som havde interesse i hans død.

Bernardo.

Ak, ingen kan jeg nævne, som ej havde;
mest de, som mest beklager gerningen,
min moder og min søster og jeg selv.

Savella.

Helt sælsomt! Der var klare tegn på vold.
Oldingens lig jeg fandt i månelyset,
ved vindvet til hans kammer, hængende
imellem granens grene; faldet ned
han ej kan være, alle lemmer lå
jo sammentrukne, havde ikke kæmpet.
Blod var der sandt nok ej. Min unge herre,
gør mig den tjeneste – for eder er
det vigtigt, at der hersker klarhed her –
sig damerne, jeg ønsker, at de kommer.

*(**Bernardo** går.)*

*(Vagt, som bringer **Marzio**)*

Vagten.

Her har vi én.

Officer.

O herre, denne skurk
tilligemed en anden fandt vi hist
blandt klipperne, de listede sig bort.
Utvivlsomt er det grevens mordere.
En pengepose havde hver, og denne
en guldindvævet kåbe bar, hvis skin
i månens stråler på de mørke klipper
forrådte dem for os, den anden faldt
fortvivlet kæmpende.

Savella.

Hvad tilstår han?

Officeren.

Han tier, men det brev vi fandt hos ham,
kan tale.

Savella.

Ja, dets sprog er da oprigtigt.

(Læser:)

"Til frøken Beatrice.

For at gengældelsen for det, som min natur gruer for at gætte, snart kan komme, sender jeg dig, efter din broders ønske, folk, som vil tale og gøre mere, end jeg vover at skrive.

Din hengivne tjener

Orsino."

(**Lucretia, Beatrice** *og* **Bernardo** *kommer.)*

Sig kender du den hånd?

Beatrice.

Nej.

Savella.

Du ej heller?

Lucretia *(hvis opførsel under hele scenen viser den skrækkeligste uro)*.

Hvor fandtes det? hvad er det? kan det være
Orsinos hånd? Det taler om en rædsel,
så sælsom, at den aldrig end blev udtalt,
men skabte mellem den ulykkelige
og hendes fader, som er død, en afgrund
af dunkelt had.

Savella.

Forholder det sig så?
Er det da sandt, at dig din fader krænked',
så unaturligt had blev vakt hos dig?

Beatrice.

Sig ikke had, thi det var mer end had!
Det er så sandt som noget, men hvorfor
vil du mig spørge?

Savella.

Dåden fordrer jo,

at spørgsmål sker. En hemmelighed har du,
som ej vil svare.

Beatrice.

Hvad er det I siger?
Min herre, eders ord er dristige.

Savella.

I pavens navn, jeg fængsler eder alle,
som er her. I må straks afsted til Rom.

Lucretia.

O, ej til Rom, vi er ej skyldige.

Beatrice.

Skyldig! Hvem vover skyld at nævne? Herre,
i fadermord jeg er ej mere skyldig
end barnet, når det fødtes faderløst.
Din godhed og dit tålmod, kære moder,
er ikke skjold mod verdens skarpe dom,
mod verden, som er en tveægget løgn,
der synes os at være, men ej er.
Mon da en menneskelig lov – mon I,
som er dens tjenere da ville spærre
hver vej, først til gengældelse, og så,
når Himlen lægger sig imellem, gør,
hvad I forsømmer, når den væbner ting,
der hører den til, som en bistand mod
en uhørt brøde, gør I da de ofre,
som kræved' denne hjælp, til skyldige?

I er de skyldige! Hin stakkels usling,
som står så bleg, forfærdet, skælvende,
var, hvis det sandt er, han har myrdet Cenci,
et sværd i den retfærdigste Guds hånd.
Hvi skulle jeg vel svinge det, medmindre
Gud skrupler har, forbrydelser at hævne,
som menneskelig tunge ej tør nævne.

Savella.

Du tilstår, at du ønskede hans død?

Beatrice.

Forbrydelse det var så stor som hans,
hvis i et øjeblik det vilde ønske
var visnet i mit hjerte. Det er sandt,
jeg troede, håbede og bad, ja selv
jeg vidste – thi Gud er retfærdig, vis –
at voldsom død ham trued'. Det er sandt,
at dette skete, det er ganske sandt,
at der for mig var ingen anden hvile
på jorden, intet andet håb i Himlen.
Men hvad så det?

Savella.

Sælsomme tanker avler
sælsomme gerninger, og her er begge.
Jeg dømmer ikke.

Beatrice.

Jo, hvis du mig fængsler,

da dømmer du og dræber det, som just
er livets liv. Anklagens ånde dræber
jo et uskyldigt navn og levner kun
et liv, som er en maske uden det,
til ussel, kraftesløs frikendelse.
Jeg er ej skyld i hæsligt fadermord,
skønt jeg må glæde mig med skellig årsag,
at andres hånd har sendt min faders sjæl
bort, for at hede om den medynk, som
han nægted' mig. Giv os vor frihed nu;
plet ej et ædelt hus med tom mistanke
om en afvist forbrydelse, og føj
ej noget tungere til, hvad vi led,
og til hvad I forsømte; lad det være
tilstrækkeligt, og lad os så beholde
det vrag, vi har.

Savella.

O nej, jeg tør det ikke,
jeg beder, at I følger mig til Rom;
der vil I pavens vilje få at vide.

Lucretia.

O, ej til Rom, o, før os ej til Rom!

Beatrice.

Men hvorfor ej til Rom, min kære moder?
Dér er, som her, jo vor uskyldighed
en væbnet hæl, som tramper klagen ned;
og Gud er dér, som her, og med sin skygge

han klæder altid den uskyldige,
den krænkede, den svage, og det er
jo vi; vær munter, kære moder, støt dig
på mig, saml dine vilde tanker! Herre,
så snart du har indtaget en forfriskning,
anstillet alle undersøgelser,
på stedet, som måske det er nødvendigt
til fuld forståelse af denne sag,
så skal vi være rede. Moder, kom!

Lucretia.

Ha! de vil lægge os på pinebænken,
og derpå vriste selvanklage fra
vor sjælekval. Mon da Giacomo også
vil være der? Orsino? Marzio?
Alle til stede, alle sammenstilled',
og alle spørgende hinandens ansigt,
om hvad der er i alles hjerte. O!
Elendighed!

(Besvimer og bæres ud.)

Savella.

Det er et dårligt tegn,
at hun besvimer.

Beatrice.

Herre, verdens skik
hun kender ej endnu, hun tror, at magten
er som et dyr, der griber og ej slipper,
en snog, hvis blik forandrer alt til skyld,

som er dens næring; hun kan ikke vide,
hvor grant de dorske slaver af en blind
og myndig magt forstår at læse sandhed
på et uskyldigt bryn. End ser hun ej
den triumferende uskyldighed
stå ved de dødeliges dommersæde,
som dommer, klager over al den uret,
der slæber den derhen. Gør jer nu rede;
i gården vil vort følge træffe eders.

Femte akt

Første scene

Et værelse i Orsinos palads.

***Orsino** og **Giacomo** kommer.*

Giacomo.

Når onde gerninger så hurtigt målet?
Gid den unyttige samvittighed,
som tugter brøden, der er sket, dog talte,
for os at skræmme, med så stærk en røst
som stikket af dens brod er smertefuldt,
når den vil hævne! O, gid timen, mens
den var der, havde kastet kappen af
sin løndom, vist den rædselsfulde form,
i hvilken den tilbagevender nu,
da den et skræmmet vildt har jaget op
og hidser grumt samvittighedens hunde
på deres bytte. – Ak, min Gud! det var
en dårlig tanke, rædsom dåd at dræbe
en gammel fader med snehvide hår.

Orsino.

I sandhed, det er faldet dårligt ud.

Giacomo.

Således krænke søvnens hellige døre!

Den venlige natur bedrager for
en mer end livstræt alders milde død;
fra Himlen brat at rive bort en sjæl,
som ikke angred', men forsonende
i bønner kunne have slukt et liv
af brændende forbrydelser.

Orsino.

Du kan
ej sige, at jeg overtalte dig
til denne dåd.

Giacomo.

O, gid jeg aldrig i
dit glatte, blide åsyn havde fundet
et spejl for mine mørke tanker; havde
med spørgsmål, vink du aldrig bragt mig
til at stirre på min tankes stygge foster,
til mine ønsker blev fortrolig med det!

Orsino.

Således kaster menneskene dadlen
for de ulykkelige handlinger
på den, som kun fremskynded' deres egen
og fri beslutning; ja, på alt, undtagen
det eget svage skyldige selv, og dog –
hvis du skal tale sandt, så er det kun
den fare, du nu svæver i, som giver
dig angrens blege sygdom. Tilstå det:
Det er kun frygt for straffen, som for skams skyld

forklæder sig, idet den tager på
en ond samvittigheds tyndslidte kåbe.
Men sæt, at frelsens vej endnu var åben!

Giacomo.

Hvorledes det? Min søster Beatrice,
Lucretia og Marzio er i fængsel;
og uden tvivl har man, imens vi taler,
soldater sendt for os at fængsle.

Orsino.

Alt
har jeg til hurtig flugt beredt, selv nu
vi kunne flygte; lad os gribe da
den lette lejlighed ved håret.

Giacomo.

Nej!
Før under pinsler dø, som jeg måske.
Vil du ved flugtens selvanklage slynge
en sikker dom på Beatrice? Hun,
der ene står i denne rædselsdåd
som en Guds engel midt imellem djævle!
Hun, som har hævnet slig en navnløs uret,
at selv det sorte fadermord bli'er fromhed
mens vi med vore lave øjemed –
jeg frygter for, Orsino, mens jeg tænker
på alle dine smukke ord og miner
og sammenligner dem med dette forslag,
at du må være nidding; thi hvorfor

indvikled' du dig i en sådan farlig
forbrydelse, idet du drev mig frem
med vink og tegn og smil til denne afgrund? –
Du ingen løgner? Nej, men løgnen selv,
en morder og forræder, slave, kryster, –

(Trækker blank.)

forsvar dig, lad nu sværdet sige det,
hvormed min vrede tunge blues ved
at brændemærke dig.

Orsino.

Stik sværdet ind!
Er det din frygts fortvivlelse, som gør
dig overilet, hensynsløs imod
din ven, som nu er ødelagt for din skyld?
Såfremt en ærlig vrede drev dig – vid!
det forslag gjorde jeg for dig at prøve. –
Og nu jeg selv – jeg tror, en kærlighed,
som ej er blevet gengældt, førte mig
til dette punkt, hvorfra jeg ikke kunne
tilbagevige, om endog mit sind
til anger kendte. Mens vi taler, venter
retfærdighedens tjenere dernede,
de under mig den korte frist; og hvis
du i din sorg har end et trøstens ord
at tale til din blege hustru, da
gør du vist bedre i at undgå dem. –
Gå gennem denne bagdør.

Giacomo.

O, min ven!
Du ædelmodige, kan du tilgive?
O, gid dit liv med mit jeg kunne købe!

Orsino.

Det ønske er en dag for silde! Skynd dig!
Kan du da ikke høre trinene
i korridoren.

*(**Giacomo** går.)*

Hvor det gør mig ondt!
Men ved hans port der venter vagten på ham.
Det er mit værk; thi jeg vil være fri
for både ham og dem. – Jeg ville spille
en ny art skuespil på denne verdens
malede scene for et særligt mål
at opnå ved intrige, blandende
det gode med det onde, som så mange
har vævet det, men frem der steg en magt,
som greb med kraftig hånd i planens tråde
og flettede dem hurtigt sammen til
et undergangens net.

(Et råb høres udenfor.)

Ha! hvad er det?
Jeg synes, at man nævnede mit navn! –
Men jeg vil gå, forklædt i ussel dragt,
med pjalter på min ryg, og på mit ansigt
en falsk uskyldighed, igennem mængden,

som dømmer falsk, idet den tror på skinnet.
Da er det let med et nyt navn, nyt land
og et nyt liv, som efter gammel attrå
skal formes, at ombytte hæderen
i det forladte Rom, og dette må
da være masken af mit indre, som
skal være uforandret. – O, jeg frygter.
Min fortid vil mig aldrig lade ro.
Men når nu ingen kender mine synder
undtagen jeg, mon da mit eget hjertes
foragt mig skulle pine? Har jeg ikke
magt til at fly for min bebrejdelse?
Skal jeg en slave være af – af hvad?
Et ord, som folk i denne falske verden
anvender mod hinanden, ej imod
sig selv, som mænd ej bærer deres sværd
til selvangreb. Men hvis jeg tager fejl,
hvor finder en forklædning jeg, som skjuler
mig for mit eget selv, således som
nu fra hvert andet øje bort jeg lusker?

Anden scene

Retssal.

***Camillo**, dommere etc. ses siddende. **Marzio** bliver ført ind.*

Første dommer.

Anklagede! vedbliver du at nægte?
Jeg spørger: er du skyldig eller ej?
Hvem er medskyldig i forbrydelsen?

Tal sandhed og sig os den hele sandhed.

Marzio.

Min Gud! jeg har ej dræbt ham, intet ved jeg.
Olimpio solgte kappen mig, af hvilken
I slutter, jeg er skyldig.

Anden dommer.

Bort med ham!

Første dommer.

Tør du med læber, som endnu er hvide
af pinebænkens kys, usandhed tale?
Er det så blid en spørger, at du veksler
kærlighedsfulde ord med den, indtil
den knuger liv og sjæl ud af dig? bort!

Marzio.

O skån mig, skån mig, jeg vil tilstå.

Første dommer.

Tal!

Marzio.

Jeg kvalte ham i søvne.

Første dommer.

Hvem har da
bevæget dig dertil?

Marzio.

Hans egen søn
Giacomo og den unge præst Orsino,
mig sendte til Petrella; ja, og dér
Lucretia og Beatrice fristed'
med tusind kroner mig, og derpå straks
jeg og min kammerat har myrdet ham.
Lad mig nu dø.

Første dommer.

Det klinger jo så slemt,
som var det sandhed. Vagt! før fangerne
herind.

*(**Lucretia**, **Beatrice** og **Giacomo** kommer ind under bevogtning.)*

Se nu på denne mand. Når har I
set ham sidst.

Beatrice.

Vi før har aldrig set ham.

Marzio.

Du kender mig kun for godt, Beatrice!

Beatrice.

Jeg kende dig! hvorledes! hvor og når?

Marzio.

Du ved, det var jo mig, du overtalte
med trusler og med penge til at dræbe
din fader, og da gerningen var sket,

du klædte i en kåbe mig, indvirket
med guld, og ønskede mig held. Hvorledes
mit held har været, ser du! I, Giacomo
og fru Lucretia, I vide da,
jeg taler sandhed.

*(**Beatrice** går henimod ham, han skjuler sit ansigt og gyser tilbage.)*

O, vend dine øjnes
forfærdelige vrede ned mod jorden,
som ej kan se! Vend dem fra mig, de sårer.
Torturen fremtvang sandhed. Mine herrer,
nu, da jeg det har sagt, før mig til døden.

Beatrice.

Du stakkel, jeg beklager dig, men vent!

Camillo.

Vagt! før ham ikke bort.

Beatrice.

Du, kardinal
Camillo, er berømt jo for din mildhed
og visdom. Sidder du måske herinde,
at støtte sligt et usselt gøglespil
som dette: lav og skælvende en slave
man slæber ind fra lidelser, som kunne
det mest ubøjelige hjerte rokke.
Så skal han svare, ikke hvad han tror,
men det, som de kan ane eller ønske,
hvis spørgsmål selv indgiver svar, og det

med udsigt til så rædselsfulde pinsler,
at Gud selv de fordømte nådig skåner
for dem. Erkend blot her, hvad ganske vist
du føler ville ske: at du, ifald
man nu dit smukke legeme udstrakte
på hjulet, og man sagde: 'Tilstå straks,
at du gav gift din lille brodersøn,
det dejlige blåøjede barn, der var
en ledestjerne for dit liv; –' endskønt
jo alle ser, at, siden dennes bratte
og ynkelige død, at dag og nat
og himmelen og jorden, tiden, alt,
hvad du i den har ønsket, foretaget,
forandres for dig ved din store sorg,
at du dog ville sige: 'Alt jeg tilstår,'
og bede dine bødler, som hin slave,
om tilflugt hos den æreløse død.
Jeg beder, kardinal, dig om at hævde
min uskyld.

Camillo *(meget bevæget)*.

Mine herrer! Hvad skal vi
vel tænke? undskyld mine tårer! Ak!
Jeg troede, hjertet, som er deres kilde,
var frosset. Jeg min sjæl vil give på,
at hun er skyldfri.

Dommeren.

Og dog må hun pines.

Camillo.

Min brodersøn jeg pinte fuldt så gerne,
(o! leved' han, han var af hendes alder;
som hendes var hans hår og øjnene
af samme form, men blå og ej så dybe)
som dette billed af Guds kærlighed,
det skønneste, som nogensinde sorgfuldt
steg ned til denne jord. Hun er så ren
som barnet, der end ej har lært at tale.

Dommeren.

På eders hoved kommer hendes renhed,
hvis I forbyder pinebænken. Paven
har pålagt os forfølgelsen af denne
uhyre brøde med den strengeste
lovform, ja, bød endogså den at skærpe
imod forbryderne; og fangerne
med sligt bevis for fadermord anklages,
at det retfærdiggør en streng tortur.

Beatrice.

Bevis? mon denne mands?

Dommeren.

Ja netop hans.

Beatrice *(til Marzio)*.

Kom hen til mig! Og hvem er du, således
udvalgt blandt mængden af de levende
til de uskyldige at dræbe?

Marzio.

Jeg
er Marzio, din faders tjener.

Beatrice.

Fæst
på mine øjne dine nu og svar,
på hvad jeg spørger!

(Vender sig til dommerne:)

Læg nu mærke til
hans ansigt; ulig fræk bagvaskelse,
som undertiden vover ej at sige
hvad den ser ud til, denne vover ej
til det, han siger, at se ud, men bøjer
sit blik imod den blinde jord.

*(Til **Marzio**)*

Hvad! Du
vil sige, at jeg myrdede min fader?

Marzio.

O skån mig! Hjernen hvirvler rundt, og tale
jeg kan ej. Den forfærdelige pine
fremtvang jo sandhed. Før mig bort, lad hende
dog ikke se på mig. Jeg er en skyldig,
elendig usling, og jeg har sagt alt,
jeg ved – lad mig nu dø!

Beatrice.

O, mine herrer!

såfremt jeg af naturen var så grusom,
at jeg udtænkte den påståede
forbrydelse, som eders vakte mistro
dikterer denne slave, pinebænken
ham tvinger til at nævne, tror I da,
jeg ville lade dette min misgernings
tveæggede redskab, manden, denne kniv,
med blod beplettet, som på skaftet bærer
mit eget navn graveret, ligge hen
foruden skede, blandt en sværm af fjender,
mig selv til undergang? Tror I, at jeg,
med slig uhyre trang til dybest tavshed,
forsømme skulle en så ligefrem
forsigtighed, som den, hans grav at gøre
til opbevarer af en løndom, der
er skrevet i en tyvs erindring ind?
Hvad er hans stakkels liv? Ja, hvad er vel
selv tusind liv? Et fadermord på dem
jo havde trampet som på støv, og se,
han lever!

(Vender sig til Marzio:)

Nå, og du!

Marzio.

O skån mig! tal
ej mere til mig, dette mørke blik,
som dog er mildt, de højtidsfulde toner,
de giver værre sår end pinebænken.

(Til ***dommeren:****)*

Jeg har sagt alt, for Guds skyld lad mig dø!

Camillo.

Vagt! før ham nærmere til Beatrice.
For hendes blik han gyser jo, som bladet
i høst for nordenvindens skarpe pust.

Beatrice.

O, du som skælver på den svimle grænse
af liv og død, stands, før du svarer mig;
så kan du svare Gud med mindre rædsel.
Hvad ondt har vi dig gjort? Ak! kun få år,
så sørgelige, har jeg levet her
på denne jord; min skæbne var bestemt
sålunde: først en fader avled' mig,
som barndomsøjeblikkene forvandled'
til dråber, hvormed han forgiftede
min ungdoms søde håb, slog så med pest
min sjæl, som aldrig dør; han gennembored'
mit navn, som aldrig blev vanæret, ja
den fred endog, der slumrer i det indre
af hjertets dyb – men såret dræbte ej.
Derfor fik jeg ej anden bøn end hadet,
som op jeg kunne lade flyve
til vor store fader, der i kærlighed
og medynk dig bevæbned', som du siger,
for ham at dræbe; se, hans synd det bliver,
hvad jeg anklages for! Og er da du

anklageren? Hvis du barmhjertighed
i Himlen håber, vis retfærdighed
på jorden. Værre end en blodig hånd
er et hårdt hjerte! Dersom du har myrdet,
på Guds og menneskers nedtrådte love
din livssti lagt, så styrt dog ikke nu
hen for din dommer, råbende: 'Min skaber!
Jeg har gjort det og mer, thi der var én,
som var den reneste, uskyldigste
på jorden, og fordi hun havde tålt,
hvad aldrig nogen anden, skyldig eller
uskyldig, før har tålt; fordi man ikke
kan nævne hendes lidelser, ej heller
dem tænke, og fordi din hånd til sidst
befriede hende, har med mine ord
jeg hende dræbt og hele hendes slægt!'
Tænk, jeg besværger dig, hvad det vil sige
at dræbe agtelsen, som lever for
vort gamle hus og for vort pletfri navn
i menneskenes sind! tænk, hvad det er
at kvæle barnet: medynk, det, som vugges
af troen på et skyldfrit åsyn, så
at lide gøres til forbrydelse.
Tænk, hvad det er: med skændsel og med blod
en plet at sætte på alt det, som synes
og – hør mig, store Gud! jeg sværger – er
det mest uskyldige – så verden mister
al skelneevne mellem brødens snu
og vildt forvovne blik og det, som nu

dig tvinger til at svare på, hvad jeg
dig spørger: Er jeg eller er jeg ikke
en fadermorderske?

Marzio.

Du er det ikke!

Dommeren.

Men hvad er dette?

Marzio.

Her erklærer jeg,
at jeg anklagede uskyldige.
Det er kun mig alene, som er skyldig.

Dommeren.

Slæb ham til pinsler, lad dem sindrigt trækkes
i kvalfuld langdrag, så de sønderriver
hver fold i hjertets allerinderste
og hemmeligste celle; løs ham ikke,
før han har tilstået.

Marzio.

Pin mig som I vil;
en større kval fravristed' allerede
mit sidste åndedræt en højere sandhed.
Ganske uskyldig er hun; I blodhunde,
ej mennesker, mæt jer nu godt med mig.
Jeg vil ej give dette dejlige
naturens værk til sønderrivelse
og ødelæggelse.

(**Marzio** *med vagt går.)*

Camillo.

Hvad siger nu
I, mine herrer?

Dommeren.

Lad da pinslerne
udpresse sandhed, til den bliver hvid
som sneen trende gange sigtet af
den frosne vind.

Camillo.

Og dog blodplettet.

Dommeren *(til Beatrice)*.

Kender
I det papir, min frøken?

Beatrice.

O, besnær
mig ej med spørgsmål; hvem er det, der står
som klager mod mig her? Ha, vil da du
det være, du, som er min dommer! Hvad?
Anklager, vidne, dommer, alt på engang!
Her er Orsinos navn; hvor er Orsino?
Så lad hans øje møde mit. Hvad siger
vel denne usle skrift? Ak, selv I ved
ej hvad, og derfor på den mulighed,
at noget ondt det kunne være, ville
I dræbe os.

(En officer kommer.)

Officeren.

Marzio er død.

Dommeren.

Hvad sagde
han da?

Officeren.

Han sagde intet, men da vi
bandt ham til hjulet, smilte han til os,
som om han hånede en bitter fjende,
og holdende sit åndedræt han døde.

Dommeren.

Så har vi kun at prøve pinebænken
mod disse fanger, som endnu jo ere
halstarrige.

Camillo.

Men jeg forbyder eder
at gøre flere skridt. For disse skyldfri
og ædle mennesker vil jeg nu bruge
min hele magt hos pavens hellighed.

Dommeren.

Lad pavens vilje ske. Imidlertid
bring fangerne til fængslet, hver for sig,
og hold torturredskaberne beredte;
for end i nat, hvis pavens høje vilje

er så alvorlig, from og vis, som engang
den var, da vil jeg knuge sandhed ud
af disse nerver, sener, suk for suk.

(De går.)

Tredje scene

Fængselscelle.

Beatrice *ses sovende på en briks.* ***Bernardo*** *kommer ind.*

Bernardo.

Hvor hviler søvnen mildt på hendes åsyn,
lig mindet om en dejligt tilbragt dag,
som nat og drømme slutter og forlænger.
Hvor let og blidt er hendes åndedræt,
til trods for pinslerne hun led i går.
Ak, jeg kan vistnok aldrig sove mere!
Men denne hvilens himmeldug jeg bort
må ryste fra den trætte blomst, som yndigt
har lukket sig; o, vågn dog, vågn, min søster!
Hvad, kan du sove?

Beatrice *(vågnende)*.

Ak, jeg drømte just,
vi alle var i Paradis; ved du,
den celle tykkes et slags paradis,
da ej vor fader er her.

Bernardo.

O, min kære,

min dyrebare søster, gid din drøm
var ej en drøm! O Gud, hvorledes skal jeg
fortælle!

Beatrice.

Hvad vil du fortælle, kære?

Bernardo.

Se ej så lykkelig og rolig ud,
hvis ej du vil, mit hjerte brister, mens
jeg står og overvejer, hvad jeg har
at sige dig.

Beatrice.

Se nu! Du får mig til
at græde, kære barn! hvor venneløs
var du, hvis jeg var død. Men sig mig det,
du har at sige.

Bernardo.

Ak, de tilstod alt!
De kunne ikke trodse pinebænken.

Beatrice.

Ha! hvad var der at tilstå! De har sagt
en eller anden svag og dårlig løgn
for bødlerne at smigre. Har de sagt,
at de var skyldige? O, hvide uskyld!
har du da brødens maske for at skjule
dit højtidsfulde, dog så milde åsyn
for dem, som ej dig kender?

(**Dommeren** *med* **Lucretia** *og* **Giacomo** *under bevogtning.*)

O, I ere
uædle hjerter! Er århundreder
af glans da lagt i støv for nogle korte
kvalfulde krampetræk, som i det mindste
er fuldt så endelige som de lemmer,
de gennemfare? er da evig hæder,
der lysende som solen skulle leve
højt over jordisk hæders dunster, nu
forandret til en spot, et mundheld? Ville
I give disse legemer til pris,
så man dem slæber under hestehove,
så håret fejer over mængdens fodspor;
den mængde, der ufølsom, tom, vil gøre
vor dybe jammer til et skuespil,
en andagtstime tor sig selv, – som derfor
vil lade kirker og teatre tomme
og øde som dens eget hjerte? Skal
den lette mængde slynge, som den lyster,
forbandelser, måske en visnet medynk –
kun sørgelige blomster til at smykke
levende lig! – på os, idet vi går,
ja går og efterlade – hvilket minde,
om at vi havde været? Ak kun skændsel,
blod, rædsel og fortvivlelse. O du,
som var en moder for forældreløse,
dræb ej dit barn! Lad ej, hvad hun har lidt,
dig dræbe! Broder! læg dig ned med mig
på pinebænken, lad os begge være

tavse som lig; så vil den blive snart
blød som en grav; det er jo løgnen kun,
som pinebænken vrister ud af frygten,
der gør den grusom.

Giacomo.

Disse grumme smerter
vil rive sandheden endogså ud
af dig til sidst. Dog sig for Himlens skyld,
at du er skyldig.

Lucretia.

O, tal sandhed! Lad
os alle hurtigt dø, og efter døden
er Gud vor dommer, ikke de, og han
barmhjertighed vil have med os.

Bernardo.

Ja!
såfremt det virkelig kan være sandt,
så sig det, o min kære søster; paven
vil sikkert da tilgive dig, og alt
vil være godt.

Dommeren.

Tilstå, hvis ej du vil,
at jeg skal knuge dine lemmer med
så skarpe pinsler –

Beatrice.

Pinsler! O, gør dog

fra nu din pinebænk til rokkehjul!
Pin du din hund, så den kan sige, når
den sidst det blod har slikket, som dens herre
udgød – og ikke mig! for mine pinsler
er sindets pinsler, hjertets, sjælens, ja
sjælens den inderste, som græder i mig
brændende galdetårer ved at se
i denne slette verden, hvori ingen
er sand, min slægt utro imod sit eget
forladte selv; og når jeg overvejer
det hele usle liv, som jeg har levet,
dets usle endeligt, som kommer nu;
hvor lidt retfærdighed af Himmelen
og jorden vises mig og mine, hvilken
tyran du er, og hvilke slaver disse,
og hvilken verden vi udgøre, vi
de undertrykte og tyrannerne, –
af slige pinsler tvinges frem mit svar!
Men du, hvad vil du gøre mig?

Dommeren.

Er du
ej skyldig i din faders død?

Beatrice.

Med rette
du kunne kalde skyldig Gud i Himlen;
fordi han tillod slig en dåd som den,
jeg måtte tåle; som han så og gjorde
unævnelig, og hvilken han berøved'

al tilflugt, hævn og følge uden dette,
som du har kaldt min faders død! som er
og mulig ikke er, hvad folk vil kalde
en brøde, som jeg har begået, eller
ej har begået, sig kun, hvad I vil.
Jeg vil ej nægte mer! Hvis I det ønsker
således, lad det være da således,
og så er alt forbi. Gør hvad I vil;
for andre smerter skulle ej fremtvinge
et ord endnu.

Dommeren.

Hun nægter ikke brøden,
men har ej tilstået; lad det være nok.
Før deres endelige dom må ingen
i samkvem med dem komme. Unge herre,
dvæl ikke her!

Beatrice.

O riv ham ikke bort!

Dommeren.

Vagt, gør din pligt.

Bernardo *(omfavner Beatrice)*.

O, vil I legemet
fra sjælen skille?

Officeren.

Det er bødlens sag.

*(Alle går, undtagen **Lucretia, Beatrice** og **Giacomo**.)*

Giacomo.

Har jeg bekendt? Er alting nu forbi?
Ej håb? ej tilflugt? Svage, onde tunge,
som ødelagde mig; o, gid du før
var skåret af, for hunde kastet!
Først min fader dræbte jeg, derpå forrådte
min søster jeg – ja! dig! den eneste
uskyldige og rene her i denne
sorte og brødefulde verden – til
hvad jeg så fuldt fortjener! O min hustru,
I, mine små! forladte, hjælpeløse!
Og jeg – o fader! Gud! kan du tilgive
endogså dem, der aldrig kan tilgive;
når deres hjerter brister sådan – sådan?

(Skjuler sit ansigt og græder.)

Lucretia.

Mit barn, hvor rædsomt er det endeligt,
som vi er alle kommet til – hvorfor
gav jeg dog efter? hvorfor tålte jeg
ej pinslerne? O, gid jeg helt var opløst
i disse stride, frugtesløse tårer,
som strømmer og ej føler!

Beatrice.

At begræde
det, som var svagt, er endnu svagere,
når det engang er sket. Fat mod! og Gud,

som kender mine lidelser og har
til vredesengel gjort vor raske gerning,
synes, ja synes kun os at forlade.
Lad os ej tænke, vi skal dø for dette.
Min broder! sæt dig tæt ved mig, ræk mig
din faste hånd, engang du havde jo
et mandigt hjerte, fat dog mod, fat mod!
Min elskte moder, læg dit milde hoved
her i mit skød, forsøg at sove lidt.
Den tunge vågen og den træge kummer
har gjort dit øje blegt, hult, mer end træt.
Kom! jeg vil synge dig en dæmpet sang,
en søvntung melodi, som ej er munter,
ej heller sørgelig, en dump, ensformig,
forslidt, forældet sang, af samme slags,
som vore landsbypiger synger, når
de spinder, indtil de har næsten glemt,
at end de lever. Læg dig ned! – således;
nu er det godt. Har jeg glemt ordene?
Ak! de er mere mørke, end jeg troede.

Sang.

Falske, vil du græde, smile,
når mit liv er lagt til hvile?
Lidet sig bryder om smil og tåre
det jordkolde lig, som er lagt på båre.
Ak ja! Farvel!
en stemme hvisker i min sjæl,
i dit smil en slange må være
og bitter gift i din tåre, kære!

Var døden som du, o søvn, du søde!
Eller hvis af dig man døde,
da min smerte i søvn jeg vugged',
og mine øjne for evigt lukked'.
O verden, farvel!
Hør! ligklokken ringer i kvæld.
Den siger, vi to må skilles ad;
mit hjerte er tungt, og dit er glad!

Fjerde scene

En sal i fængslet.

***Camillo** og **Bernardo**.*

Camillo.

Paven er streng, er ikke til at bøje,
kan ej bevæges, så så rolig ud
og skarp som den maskine, der alt piner
og dræber, kun sig selv undtager fra
de sår, den giver, – som et marmorbilled',

en ritus, lov og skik, men ej en mand.
Han rynked' brynet, som om denne rynken,
var kunsten, hans maskine kunne gøre,
ad advokaterne med deres forsvar.
Han sønderrev det, kastede det hen
og mumled' med en stemme, hæs og hård:
"Hvem iblandt jer forsvarede sin fader,
der dræbtes i sin søvn?" Han vendte sig
da til en anden, sagde: "Du gør dette
i embeds krav og medfør, det er godt."
Han vendte sig til mig, den bedende,
og sagde koldt de tre ord: "De må dø."

Bernardo.

Og dog gik du ej bort?

Camillo.

Endnu jeg bad ham,
jeg nævnte – for så vidt jeg gætted' den –
den djævelske forbrydelse, som her
en unaturlig faders død forvoldte.
Han svared': 'Paolo Santa Croce myrded'
sin moder i går aftes og er flygtet.
Forældremord så hyppigt er, at snart
de unge uden tvivl af en og anden
retfærdig grund os alle kvæle ville;
imens vi slumrer i vor lænestol.
Thi myndighed og magt og snehvidt hår
er nu en dødelig forbrydelse.
Du er min brodersøn, du kommer her

og beder om tilgivelse for dem.
Vent! her er deres dom, kom ikke mere
for mine øjne, førend alt er udført
til punkt og prikke.'

Bernardo.

O min Gud, nej, nej!
Jeg troede virkelig, at det, du sagde
skønt sørgeligt, var forberedelse
til lykkelige tidender. O Gud!
der er jo ord og blikke, som kan bøje
den ubønhørligste. Jeg kendte dem
engang, nu da jeg trænger mest til dem,
nu har jeg glemt dem. Men hvad mener du,
om at jeg går til ham, hans fod og klæder
med mine hede bitre tårer bader?
Forfølger ham med bønner, piner med
mit evige skrig hans hjerne, lige til
han rasende slår mig med hyrdekorset
og tramper på mit bøjede hoved, til
mit blod det følesløse støv, han træder,
besudler, og samvittigheden vækker
barmhjertighed? Det vil jeg gøre! vent,
til jeg er her igen.

(Styrter ud.)

Camillo.

Ak, stakkels dreng!
En sømand, der til skibbrud er indviet,

han kunne fuldt så vel det døve hav
anråbe!

*(**Lucretia, Beatrice, Giacomo** kommer ind, bevogtede.)*

Beatrice.

Næppe vover jeg at tænke,
at du en anden nyhed end retfærdig
tilgivelse os bringer.

Camillo.

Gid Gud engang
må være mindre hård og ubønhørlig
for pavens bøn, end denne var for min.
Jeg dom og dødsbud bringer.

Beatrice *(vildt)***.**

O, min Gud!
Kan det da være muligt, jeg skal dø
så pludseligt, at jeg så ung skal gå
ned i den mørke, kolde, rådnende,
ormfyldte jord! at jeg skal nagles ned,
ind i et snævert hul, skal aldrig mer
det fagre solskin se og aldrig høre
livsglade væsners muntre stemmer, aldrig
med kendte tanker atter sysle, som
er sørgelige, men nu kastes bort!
Hvor skrækkeligt! at være intet! eller
at være – hvad? O hvor er jeg? lad mig
dog ej afsindig blive! Gode Himmel,
tilgiv de svage tanker. Hvis der ej

var nogen Gud, ej jord og himmel i
den øde, tomme verden, i den vide,
grå, mørke, dybe, ubeboede verden!
Hvis alle ting da var – min faders ånd,
hans øje, stemme, hans berørelse,
som omgav mig, den luft mit døde liv
indåndede! Hvis undertiden da
han kom iklædt en form, der ganske ligned',
ham selv, endogså i den skikkelse,
som engang pinte mig på denne jord –
hvis med sin maske af gråt hår og rynker
han favned' mig med sine helvedsarme,
og fæstede på mine øjne sine
og drog mig ned, ned, ned, for var han ikke
alene den Almægtige på jorden,
altid nærværende? Bor ej hans ånd,
skønt han er død, i alt, hvad ånde drager?
Og skaber den for mig og mine ej
endnu den samme ødelæggelse,
spot, smerte og fortvivlelse? Hvo kom
tilbage nogensinde vel med bud
om lovene i dødens ubetrådte
og mørke rige? uretfærdige
måske som de, der nu os jage, o!
hvorhen? hvorhen?

Lucretia.

Stol på Guds kærlighed,
på Kristi milde løfter; tænk, at vi
endnu før aften er i Paradis.

Beatrice.

Det er forbi! og hvad der nu end kommer,
mit hjerte skal ej synke mer, og dog –
jeg ikke ved hvorfor, men dine ord
slår mig med kuldegysen. Hvor dog alt
mig forekommer tomt og falskt og koldt.
Jeg har set megen uretfærdighed
i denne verden; i min egen skæbne
blev ingen forskel gjort af Gud, nej! eller
af mennesker eller hvad anden magt,
som formede min usle lod, imellem
det gode og det onde. Bort jeg sendes
fra verden nu, den eneste jeg kender,
fra lys og liv og kærlighed, og det
i ungdoms friske vår. Ja, du gør vel i
at sige, at jeg stole skal på Gud.
Jeg håber, at jeg stoler på ham. Hvem
kan man vel ellers stole på? og dog,
mit hjerte det er koldt.

(Under den sidste dialog har ***Giacomo*** *trukket sig tilbage i samtale med* ***Camillo****, som nu går ud.* ***Giacomo*** *træder frem.)*

Giacomo.

Ved du ej, moder,
du kære søster, sig mig, ved du ikke,
Bernardo gik for knælende at hede
Hans Hellighed om vor tilgivelse?

Lucretia.

Måske han giver den, og at vi alle
vil leve og kun mindes disse smerter,
når vi i fjerne år fortæller om dem.
O hvilken tanke! som det varme blod
den farer til mit hjerte.

Beatrice.

Begge vil de
snart være kolde. Tramp den tanke ud!
Håbet er værre end fortvivlelsen,
ja værre selv end dødens kval, ja er det
eneste onde, som kan finde rum
i denne svimlende og knappe time,
der vakler under os. Bed du den rappe
frost om at skåne vårens ældste blomst;
anråb det jordskælv, som er ved at vågne,
men endnu dækkes af en by, der knejser
mægtig og skøn og fri, men meget snart
skal styrtes ned i dødens stank og mørke;
bed hungersnøden eller pesten, der
er snar som vinden, bed det blinde lyn,
det døve hav, men ikke mennesket,
det grumme, kolde, stive menneske,
i ord retfærdig, men i gerningen
en Kain. Nej, moder, vi må dø, da det
skal være løn for et uskyldigt liv
og er en lindring for den værste uret.
Da vore mordere i glæden leve,
og disse hårde mænd med smil og langsomt

en verden fuld af tårer gennemskride
til døden, som til livets søvn, så er
det kun retfærdigt, at vor grav os bringer
en sælsom fryd til gengæld. Mørke død!
Kom tag mig i din arm, der favner alt,
og som en kærlig moder skjul mig ved
dit bryst og lul mig i den søvn, af hvilken
ej nogen vågner. Lev da, I, der lever,
som slaver af hinanden, som vi fordum,
vi, der nu –

*(**Bernardo** styrter ind.)*

Bernardo.

O det er forfærdeligt,
at tårer, blikke, håb udgydt i bøn,
til hjertet tømmes ud og helt fortvivler,
er frugtesløse! Dødens tjenere
nu vente rundt ved dørene; jeg syntes,
at jeg så blod i ansigtet på en!
Og var det end et hjernefoster – snart
vil deres hjerteblod, som jeg har elsket
på jorden, ham bestænke; han vil tørre
det af, som om det kun var regn. O verden!
O liv! Skjul mig! lad ej mig længer leve!
At se den reneste uskyldigheds
fuldkomne spejl, hvori jeg stirred' og
blev lykkelig og god, til støv forvandlet!
At se dig, Beatrice, som har gjort
alt, hvad du så på, elskeligt, se dig,

du livets lys, død, slukt! og når jeg siger:
Min søster, da at høre, at jeg ikke
har nogen søster; og nu du, min moder,
hvis kærlighed var bånd for alle vore
kærlige følelser, du også død!
Det kære bånd tilintetgjort!

(***Camillo*** *og* ***vagt***.)

De kommer.
O lad mig kysse disse varme læber,
før deres rosenrøde blade visner
og bliver hvide, kolde. Sig farvel,
før døden kvæler denne blide stemme,
o tal, så jeg kan høre den.

Beatrice.

Farvel
min ømme broder! tænk, som nu du gør,
med blidhed på vor sørgelige skæbne.
Lad milde, medynksfulde tårer lette
din sorgens byrde for dig. Flak ej om
i hård fortvivlelse, men kun i tårer
og tålmod. Og endnu en ting, mit barn:
Vær for din egen skyld den kærlighed,
du bærer til os, tro og troen på,
at jeg, skønt hyllet i en sælsom sky
af skændsel og forbrydelse, har levet
uplettet, ren og hellig. Og endskønt
de onde tunger ville såre mig,
og skønt vort fælles navn vil være præget

som skændselsmærke på din skyldfri pande,
så folk, der går forbi, vil pege på det,
vær du dog mild; ingen uvenlig tanke
du tænke må om dem, som da måske
i deres grav endnu dig elske. Da
vil du engang i døden kunne gå
frygtløs som jeg. Og nu farvel, farvel!

Bernardo.

Farvel, o nej, jeg kan ej –

Camillo.

Beatrice!

Beatrice.

Gør eder ingen unødvendig kummer,
min kære kardinal! – Kom, moder, bind
mit bælte for mig, bind så op mit hår,
kun i en simpel knude – det er godt.
Og dit jeg ser, det er alt løst. Hvor ofte
har vi gjort dette for hinanden! Nu
skal vi det aldrig gøre mere. Herre!
Vi er beredte. Godt, alting er godt.

Om "Beatrice Cenci"

Forfatter: Percy Bysshe Shelley (1792-1822).
Org.titel: *The Cenci, A Tragedy, in Five Acts.* Charles and James Ollier, London 1819.
Denne udgave baseret på: *Beatrice Cenci*. Tragedie af Percy Bysshe Shelley. Paa Dansk ved Johannes Magnussen. Med et Forord af dr. Georg Brandes og Portræt efter Guido Reni. Forlagt af brødrene Salmonsen (J. Salmonsen), Kjøbenhavn 1878.
Oversætter: Johannes Magnussen (1848-1906).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri tillagt Guido Reni (1575-1642), som formodes at forestille Beatrice Cenci.

ISBN 978-87-7628-501-2
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-755-0 (Ølstykke 2021).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Den, der dræbte grev Cenci, berøvede hans skatkammer en sikker og rigelig indtægtskilde: Den pavelige regering tog tidligere de overordentligste forholdsregler imod offentliggørelsen af kendsgerninger, som kunne frembyde et så sørgeligt bevis på dens egen slethed og svaghed. Af denne grund var meddelelsen af manuskriptet til dette skuespil indtil for ganske nylig, blevet en noget vanskelig sag. (Dette er skrevet i året 1819.) *Overs.anm.*

Note 2:

Palazzo Colonna: Billedet befinder sig nu i Galleria Nazionale d'Arte Antica i Palazzo Barberini, Rom. *Red.anm.*

Note 3:

Medmindre man ville anse Beatrices beskrivelse af den kløft … for at være af den art: En tanke i denne scene blev foranlediget ved et sublimt sted i Calderons *El Purgatorio de San Patricio*, det eneste plagiat i hele stykket, jeg med mit vidende har gjort mig skyldig i, og det med klar bevidsthed. *Forf.anm.*